

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

ZUZANA ROČKOVÁ

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů

Zuzana Ročková

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana ROČKOVÁ**
Osobní číslo: **H08478**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je představit dobrovolnictví a zhodnotit důvody, proč se lidé stávají dobrovolníky. Také se zaměřím na důsledky, které dobrovolná činnost přináší dobrovolníkům a klientům příjímací agentury CEDR, a na možnosti způsobu oslovení nezaměstnaných občanů, lidí bez domova, seniorů, studentů, ... Použiji odbornou literaturu, která se zabývá daným tématem, a také výsledky z minulých šetření zabývajících se otázkami dobrovolnictví. Osobně provedu dotazníkové šetření v dobrovolnickém centru v Chrudimi, v rámci kterého se zaměřím na dobrovolníky a klienty příjímací organizace CEDR Pardubice o.p.s.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Sozanská O., Tošner J. (2002)- Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Portál Frič P. a kolektiv (2001)- Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. NROS, Agnes. Matoušek O. (2003)- Metody a řízení sociální práce. Portál

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Zuzana Hloušková
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. MgA. Tomáš Petráň, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12.3.2011

Zuzana Ročková

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce Mgr. Zuzaně Hlouškové za ochotu, se kterou mi pomáhala při psaní mé bakalářské práce, pracovnícím jednotlivých organizací za bezproblémové rozeslání dotazníků a poskytnuté konzultace, a v neposlední řadě dobrovolníkům, kteří se zúčastnili výzkumu.

V Pardubicích dne 24.3.2011

Zuzana Ročková

Anotace:

Autorka v práci analyzuje pojem aktivizace občanů a vysvětluje, jak s ním souvisí dobrovolnictví. Dále se zaměřuje na samotné dobrovolnictví a charakterizuje jeho jednotlivé složky (činnost koordinátorů, motivy dobrovolníků, propagaci dobrovolné činnosti aj.). Z vlastního výzkumu se snaží potvrdit několik hypotéz, které si sama stanovila. Výzkum byl zaměřen na dobrovolníky vykonávající dobrovolnou činnost v CEDRu o.p.s. Pardubice, Šanci pro Tebe a v členských organizacích občanského sdružení KONEP. Cílem výzkumu bylo identifikovat přístup dobrovolníků k dobrovolné činnosti a jejich zkušenosti s dobrovolnictvím jako nástrojem aktivizace občanů. Zároveň se výzkum zaměřil na výstupy, které dobrovolná pomoc poskytuje. V závěru práce autor vyhodnocuje výsledky obdržené od respondentů a zamýšlí se nad možnostmi dalšího výzkumu v této oblasti.

Klíčová slova:

aktivizace, dobrovolnictví, dobrovolník

Annotation:

The author analyzes the concept of activation of citizens and explains how it relates to volunteerism. Then she focuses on volunteerism itself and characterizes its components (coordinators' activities, the motives of volunteers, promoting volunteering, etc.). Based on her research she seeks to confirm several hypotheses, which she has set. The research was focused on the volunteers engaged in voluntary activities in CEDR o.p.s. Pardubice, Šance pro Tebe and in the member organizations of KONEP. The main goal of the research was to identify volunteers' attitude to volunteering and their experience of volunteering as a tool for activating citizens. At the same time, the research was focused on outcomes of voluntary assistance. In the conclusion author evaluates the results obtained from respondents and considers the possibilities for further research in this area.

Key words:

activation, volunteerism, volunteer

Obsah:

Úvod.....	3
1. Aktivizace občanů.....	5
1.1. Bariery aktivizace občanů k občanské angažovanosti.....	5
2. Vývoj dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů.....	7
2.1. Dobrovolnictví na území České republiky.....	7
2.2. Dobrovolnictví ve světě.....	9
3. Dobrovolnictví jako pojem.....	10
3.1. Dobrovolník.....	10
3.2. Druhy dobrovolnictví.....	11
3.3. Oblasti dobrovolné činnosti.....	13
3.4. Koordinátor dobrovolníků.....	14
3.5. Supervize.....	15
3.6. Hodnocení (evaluace), odměny dobrovolníka.....	16
4. Motivy dobrovolné činnosti.....	18
4.1. Přínosy dobrovolné činnosti.....	19
5. Propagace dobrovolnictví (PR).....	20
6. Křesadlo.....	21
7. Vybrané neziskové organizace v Pardubickém kraji a Chrudimi.....	22
7.1. CEDR o.p.s. Pardubice.....	22
7.1.1. Služby.....	22
7.1.2. Dobrovolnictví v CEDRu o.p.s. Pardubice.....	23
7.2. Šance pro Tebe.....	24
7.2.1. Služby.....	24
7.2.2. Dobrovolnictví v Šanci pro Tebe.....	25
7.3. KONEP.....	25
8. Vlastní výzkum.....	27
8.1. Přípravná fáze	30
8.2. Realizační fáze	31
8.3. Vyhodnocovací fáze.....	31
8.3.1. Analýza respondentů	32
8.3.2. Vyhodnocení hypotéz	33

8.4. Shrnutí výsledků	37
Závěr.....	40
Seznam použité literatury.....	42
Ostatní zdroje.....	44
Seznam vložených tabulek.....	45
Seznam příloh.....	I
Přílohy.....	II

Úvod

Aktivita obyvatel současné společnosti prochází jistou krizí. Dnešní doba je dvojaká, jednak si lidé budují kariéru na základě svých schopností a dovedností, nemají čas na děti ani na své přátele, apod. Na druhou stranu je větší skupina obyvatel hodně pasivní. Volný čas tráví z velké části doma u televize nebo počítače. Tyto vzorce pasivity přebírají děti od svých rodičů a krize se ještě více prohlubuje. Do podobné situace vstoupil po roce 1989 neziskový sektor. Neziskové organizace se snaží aktivizovat obyvatele různými formami činnosti. Jednou z variant je dobrovolnictví. Dobrovolnictví je pojem, který získal za minulého režimu „nálepku“ povinně dobrovolné práce. Současné neziskové organizace se s tímto předsudkem stále potýkají, ale povědomost veřejnosti o dobrovolném sektoru se začíná rozšiřovat.

Proces aktivizace občanů formou dobrovolné činnosti trvá delší dobu a skládá se z několika etap, které má z velké části na starosti koordinátor dobrovolníků. První složkou tohoto procesu je kvalitně provedený nábor dobrovolníků. Je to první krok k tomu, aby lidé začali vnímat své okolí a rozhodli se aktivně pomáhat. Je možné se aktivizovat v různých oblastech dobročinné pomoci, já se ve své práci zaměřuji zejména na sociální pomoc. Dobrovolník potřebuje mít jisté předpoklady pro práci s lidmi. Absence některých je zásadní a není možné takového dobrovolníka přijmout pro pomoc v sociálních službách. Jiné nedostatky pomůže odbourat práce koordinátora. Aby bylo dobrovolnictví přínosné pro obě strany (dobrovolník, klient), je třeba na činnost dobrovolníka alespoň minimálně dohlížet a dělat pravidelně supervize, kde se proberou krizové situace, které mohou nastat nebo již nastaly.

Na katedře sociálních věd nebyla zatím publikována práce s podobným tématem, je tedy na místě se oblastí aktivizace občanů zabývat. Cílem práce je představit dobrovolnictví jako formu aktivizace obyvatel. Pojem dobrovolná pomoc je mezi lidmi již poměrně známý, přesto jsem se zabývala motivy a důsledky dobrovolné činnosti a práci koordinátora, které úzce souvisí s aktivizací občanů. Analyzuji dobrovolnou činnost tří organizací působících v blízkosti Pardubic- o.s. Šance pro tebe, CEDR o.p.s. Pardubice a KONEP. Byla jsem na odborné praxi v CEDRu o.p.s. Pardubice, kde mi zajistili kontakt s těmito organizacemi. Dobrovolníkům pomáhajícím v uvedených organizacích, jsem zaslala prostřednictvím koordinátorů dotazníkové šetření, které se zaměřilo na analýzu respondenta a jeho motivy k dobrovolnictví a přínosy, které mu přináší dobrovolná pomoc.

Původně jsem chtěla oslovit dobrovolnické SKP-centrum v Pardubicích, ale jeho činnost byla ukončena koncem roku 2010. Proto jsem se rozhodla svůj výzkum aplikovat na dobrovolníky organizací Šance pro Tebe a CEDR, v předvýzkumu jsem však došla k závěru, že cílový vzorek respondentů by nebyl dostatečný a reprezentativní. Proto jsem ještě kontaktovala občanské sdružení KONEP, které sdružuje neziskové organizace Pardubického kraje. Zároveň jsem zjistila, že není možné se zaměřit na klienty organizací, neboť nejsou v takovém psychickém stavu, aby mi vyplnili dotazník nebo jinak odpověděli na výzkumné otázky. V druhé části mé práce jsem se zabývala konkrétním výzkumem aplikovaným na dobrovolníky v organizacích Pardubického kraje a Chrudimské Šance pro Tebe. Podrobně analyzuji respondenty a vyhodnocuji pravdivost svých hypotéz.

1. Aktivizace občanů

Dnešní doba je charakteristická množstvím šancí pro jednotlivce, ale také pasivitou masy obyvatel. Společnost je ovládána médii, internetem a konzumním způsobem života. Volný čas je „zabíjen“ u televize nebo počítače. Trend současného vývoje je alarmující a jednou z priorit neziskového sektoru by mělo být naučit lidi smysluplně trávit svůj čas. Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc. definoval aktivizaci jako proces, kterým jsou lidé (jedinci nebo skupiny) vedeni k činnosti. Dobrovolnictví může sloužit jako nástroj aktivizace občanů z mnoha důvodů. Pomáhá trávit volný čas prospěšně a smysluplně, učí toleranci a komunikaci a rozvíjí určité schopnosti a dovednosti.

Aktivizace občanů prostřednictvím dobrovolné činnosti je jednou z hlavních forem občanské participace (angažovanosti na veřejném dění, pozn. aut.). Ideální je, když k tomuto procesu dochází v prostředí občanské společnosti, kterou rozumíme komunitu občanů, kteří se scházejí a vytvářejí určitou činnost na veřejném místě. „Tento prostor se skládá ze zprostředkujících organizací a sdružení, které mají formální a právní základ, vlastní autonomii, a občané se do nich sdružují dobrovolně.“ Občanská společnost se podílí na vytváření sociálního kapitálu, důvěry a spolkového života dané společnosti [Stachová, 2005: 11].

Aktivizace občanů je velmi široký pojem a obsahuje hodně oblastí lidské činnosti. V minulém režimu byla hlavní formou aktivizace občanů budování stranické kariéry. Doba se změnila a my máme možnost si vybrat, jakou činnost chceme dělat. Ideální formou aktivizace je dobrovolná činnost. Dobrovolnictví nás učí vnímat potřeby jiných, rozvíjí solidaritu a smysluplně vyplňuje volný čas. Domnívám se, že dobrovolnictví je na nejlepší cestě stát se neodmyslitelnou součástí veřejného života.

1.1 Bariery aktivizace občanů k občanské angažovanosti

Aktivizace občanů vychází z mnoha faktorů. Významným činitelem, který ovlivňuje bariery aktivizace občanů k občanské angažovanosti je nedostatek sociálního kapitálu, který přispívá k soudržnosti komunity. „Složky sociálního kapitálu jsou jednak strukturální povahy, to jsou sociální sítě a dobrovolná občanská sdružení, a zároveň sociokulturní povahy, jimiž jsou generalizovaná důvěra a normy reciprocity (Stolle 2003)“ [Stachová, 2005: 14]. Sociální kapitál je budován postupně a každý si jeho jednotlivé složky osvojuje průběžně v dětství ve své rodině, škole a později v zaměstnání. Vytvoření silného

sociálního kapitálu společnosti není otázkou jedné generace. Je to proces, který probíhá postupně s vývojem společnosti.

Dá se tedy říci, že občanská angažovanost má předpoklady tam, kde je pevně uchycen sociální kapitál. Tvorba sociálního kapitálu je úzce spjata s formálními politickými institucemi. Statní aparát a jím nastavený právní systém může mít pro aktivizaci občanů zásadní roli. V kapitole *Dobrovolnictví na území České republiky* je dobře vidět, jak se přístup státní moci podílel na utváření dobrovolné činnosti, zejména za dob socialismu, kdy ji hodně potlačoval. Občanská angažovanost v této době získala jakousi „zvrácenou“ podobu, kterou diktoval komunistický režim. O individualitě nebo dobrovolnosti tu nemohla být řeč. „Vlády, a zejména totalitní režimy mohou nanejvýš sociální kapitál zničit, ale nejsou podle nich schopné jej vytvořit (Stolle 2004)“ [Stachová, 2005: 14].

Nebudeme-li přímo hovořit o sociálním kapitálu a jeho složkách, můžeme nalézt faktory, které produkuje dnešní moderní doba. Barrierami aktivizace občanů k občanské angažovanosti mohou být například lenost, nedostatek času, nedostatek informací, předsudky, apod. Toto jsou individuální problémy občanů, které samozřejmě souvisí se sociálním kapitálem, ale jsou takovými konkrétními výstupy naší současné společnosti.

2. Vývoj dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů

Pomoc druhým lidem bez úmyslu jakéhokoliv zisku není nijak nová. Objevuje se v mnoha kulturách a není možné přesně dohledat vznik vzájemné pomoci. Dobrovolná pomoc může mít neoficiální formu, kdy lidé pomáhají svým blízkým či jiným potřebným, aniž by byla tato činnost formálně zakotvená. „Solidarita a vzájemná pomoc tvoří základ existence lidské společnosti i všech náboženství“ [Tošner, Sozanská, 2002: 23] Oficiální formu aktivizace občanů prostřednictvím dobrovolné pomoci je možné sledovat s historickým vývojem dobrovolnictví.

2.1 Dobrovolnictví na území České republiky

Oficiální prameny o dobrovolnictví na našem území spadají hluboko do **středověku**, kdy hlavní zásluhu na péči o sociálně potřebné lidi měla církev. „Monopol církve na organizovanou dobročinnost postupně slábnul, a to i díky tomu, že bohatství a okázalý život církevních hodnostářů nenacházely dostatečnou protiváhu v jejich dobročinných skutcích.“ Husitská revoluce posílila vliv městského stavu a zvýšila zájem měšťanů o dobročinné aktivity. Postupně je dobročinnost centralizována v rukou státu. Budovy klášterů a mnišských bratrství byly konfiskovány a poskytnuty světským charitám a nadacím, založených pro humanitární účely [Frič, 2001: 23].

V devatenáctém století proběhlo tzv. **Národní obrození**, které mělo přímý vliv na aktivizaci občanů. Euforie, která nastala, se formovala velkou spoustou různých spolků, nadací a občanských asociací. Občané měli potřebu pomáhat v různých oblastech lidského života (např. věda, kultura, umění a vzdělávání, ...), a tak zakládali celou řadu organizací. Byli to například hasičské sbory, které setrvali do dnešní doby nebo okrašlovací spolky, které zvelebovali městské prostředí. Pro představu bylo v 90. letech 19. století založeno kolem 10 tisíc spolků. Některé vykonávají svoji činnost i v současnosti, např. Hlávkova nadace, spolek Mánes, Sokol aj. [Tošner, Sozanská, 2002: 29].

Podobný trend byl zachován i v období **samostatné Československé republiky**. Velké množství organizací spravovaly obce, méně pak spolky. Zůstal poměrně vysoký zájem o sociální a dobrovolnou pomoc.

Zlom nastal v roce 1938, kdy byla naše republika okupována německými vojsky a nástup **druhé světové války** přerušil pozitivní vývoj dobročinné pomoci. „Okupační režim mnohé neziskové organizace zrušil, ostatní, které uznal za vhodné podržet pro své vlastní účely, byly reorganizovány na přísně centralizované, hierarchické instituce sloužící státní

moci“ [Frič 2001: 24]. Hned po válce došlo k velice úspěšné obnově neziskového sektoru a zájmu občanů o dobrovolnou činnost.

Velkou ránou pro sdružování občanů byl rok 1948, kdy se chopila moci komunistická strana a veškeré dobročinné spolky byly buď zrušeny anebo centrálně řízeny totalitním režimem. „**Socialistický režim** dobročinnou činnost zestátnil a zidealizoval“ [Frič, 2001: 25]. Nastalo období budování socialismu, které čerpalo z víry lidí, že boj proti kapitalismu je důležitý a práce na budování socialismu je jediná „spása“. Pohnutky občanů dobrovolně pomáhat se mění a „vyznačují se až fanatickou obětavostí, motivovanou vírou v přednosti socialismu, komunistickou uvědomělostí a proletářským internacionalismem“ [Frič, 2001: 25].

Vize socialismu, tak jak byla předkládána lidem, vycházela z toho, že bude vše zadarmo a každý bude pracovat pro blaho celku. V rámci ideologie bylo zavedeno mnoho nových pojmů, kterými se snažili zamaskovat velké nedostatky ve vedení státu. Pakliže zemědělci nestíhali sklízet úrodu v rámci plánované pětiletky, byli vysláni mladí lidé na „dobrovolné“ brigády,“ dále to byla například soudružská spolupráce. Opět se vydávající za dobrovolnou pomoc svým bližním. Bylo však možné odmítnout, když každý, kdo se snažil nějakým způsobem vybočit, byl v lepším případě společensky izolován, v horším tvrdě potrestán? Lidé, kteří režimu věřili, pomáhali rádi, ostatní se naučili nepřemýšlet a jen hrstka se pozastavovala nad pravým stavem věcí. Hlavní představa komunistického režimu byla na první pohled velice příjemná. Vše zadarmo a práce pro kolektiv. Realita se však ukázala být jiná. Dobrovolná pomoc se stávala povinnou, jestliže chtěl člověk studovat a budovat si kariéru. Takovéto chápání dobrovolnictví (tj. povinně dobrovolná práce) přetrvává i do dnešní doby, ačkoliv s příchodem demokracie plní dobrovolnictví svou pravou funkci - nezištné pomoci. „Dědictvím totalitního režimu je nedůvěra ve státní instituce a přetrvávající silná důvěra v neformální vztahy (Howard 2003a)“ [Stachová, 2005: 11]. Je důležité společnosti ukázat, že dobrovolnictví je skvělý způsob, jak trávit volný čas a získávat nové zkušenosti.

Forma současného dobrovolnictví vznikala **po roce 1989**, kdy se dalo stavět na demokratických základech (společenských i právních). Hlavním pilířem dobrovolnictví a neziskového sektoru vůbec byl zákon o sdružování občanů z roku 1990. Je dobré si všimnout, že v době, kdy se tvořila nová ústava a celkový právní systém, byl jedním z prvních zákonů právě zákon o sdružování občanů. Společnost potřebovala možnost aktivně a dobrovolně pomáhat a vyjadřovat solidaritu. Podstatnou myšlenkou se stala představa občanské společnosti, založená na spolupráci a občanské solidaritě plnoprávných

a svobodných občanů, jejímž hlavním propagátorem je bývalý prezident Václav Havel [Tošner, Sozanská, 2002: 30].

2.2 Dobrovolnictví ve světě

Kořeny dobročinné pomoci je možné nalézt již ve starověkém Římě, kde fungoval institut nadace za účelem rozdělování majetku [Hloušková, 2010]. Vývoj dobrovolné činnosti je dán několika faktory. Mezi těmi zásadními je typ politického uspořádání. Je velký rozdíl ve vývoji dobrovolné činnosti v demokratických zemích a postkomunistických zemích [Matoušek, 2003: 61]. A ještě mnohem větší rozdíl je vidět v přístupu k dobrovolnictví těchto zemí v současné době. V zemích s nepřetržitou tradicí demokracie je dobrovolnictví, jako nástroj aktivizace občanů, chápáno jako něco zcela běžného. Vzájemná nezištná pomoc se stala standardem, který každý uznává a většina praktikuje. Mezi hlavní země s dlouhou tradicí dobrovolnictví patří Velká Británie a USA. Francie se mírně odklonila od dobrovolnictví, tak jak ho známe my. V důsledku silně centralizované vlády došlo k tomu, že dobrovolnictví zaujímá jiné oblasti zájmu (z velké části je to sport, kultura a rekreační aktivity) [Tošner, Sozanská, 2002: 26].

Je důležité si uvědomit, že byl jiný vývoj dobrovolnictví v zemích, kde nebyla narušena tradice demokracie a postkomunistických zemí [Matoušek, 2003: 61]. Oproti zemím s nepřetržitým demokratickým systémem (např. VB, USA, ...) jsme stále poměrně pozadu v počtu dobrovolníků, pracujících v neziskovém sektoru. Zatímco ve srovnání s postkomunistickými zeměmi střední Evropy je na tom Česká republika výrazně lépe. „Podíl dobrovolníků pracujících v neziskovém sektoru, na celkové zaměstnanosti v ČR je 1,1 %. Tento podíl činí např. ve Francii 4,7 %, v Anglii 4,4 %, v USA 4,1 % a v Německu 3,1 %. V Maďarsku a na Slovensku je to však 0,3 %“ [Frič, 2001: 27].

3. Dobrovolnictví jako pojem

Dobrovolnictví se v české společnosti neseťkává s takovou povědomostí, jakou můžeme nalézt „v zemích s nepřerušným vývojem demokracie a silnou tradicí vzájemné pomoci mezi občany (Nizozemsko, Velká Británie, USA, Kanada)“ [Matoušek 2003: 61]. Přesto se dobrovolnictví neboli dobrovolná činnost stává nedílnou součástí našeho života. Hlavním cílem rozvoje dobrovolnictví je posílení sociální soudržnosti ve společnosti. Dobrovolná činnost vnáší do moderní společnosti sociální rozměr, na kterém je její fungování životně závislé“ [Šormová, Klégrová, 2006: 15]. Základní pilíř dobrovolnictví je bezpochyby solidarita. Solidarita občanů ke svým spoluobčanům, kteří měli méně štěstí než oni (nemoci, chudoba, přírodní katastrofy aj.).

Největší zásluhu na tomto rozvoji pozitivního přístupu k dobrovolné činnosti mají bezesporu neziskové organizace, které se začaly prosazovat po roce 1990. V tomto roce dochází ke státnímu převratu a s nástupem demokracie přichází první snahy o svobodné sdružování občanů.

3.1 Dobrovolník

Dobrovolník je člověk, který pomáhá ostatním lidem, aniž by očekával finanční ohodnocení. Pomoc vykonává ve svém volném čase a ze své dobré vůle. Smyslem dobrovolníka není vykonávat odbornou práci, kterou mají na starosti odborníci. Dobrovolník má přinést klientům něco jiného, pomoci jim vyplnit volný čas a postupně je třeba naučit mít rád svůj život [Materiál ke školení dobrovolníků, online, 2007: 3]. Nejedná se o náročné úkony, mnohdy lidem pomůže jen to, že s nimi někdo je a naslouchá jim.

Dobrovolníkem může být podle zákona o dobrovolnické službě fyzická osoba starší 15ti let (dobrovolnickou činnost však může provádět pouze na území České republiky), osoba starší 18ti let může již pomáhat v zahraničí [Ministerstvo vnitra České republiky, online, 2009].

„Svobodně a dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. Jeho tvořivá energie je silou, která pomáhá hledat a otvírat zdroje a možnosti nových řešení. Tím se stává mostem v procesu spolupráce mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací“ [Tošner; Sozanská, 2002: 36]. Stejně jako existují kodexy k mnoha profesím a organizacím i dobrovolníci mají svoje kodexy dobrovolníků. Pro představu je přiložen obecný kodex dobrovolnického centra HESTIA. V kodexu dobrovolníka (viz. *Příloha 1*) je možné nalézt jednu z mnoha

definice dobrovolníka, jeho práva a povinnosti a navíc i několik otázek, na které je dobré si odpovědět, než se dobrovolníkem staneme.

Dnešní doba dobrovolné činnosti přeje. Faktory jako nezaměstnanost a demografické stárnutí by měly přímo podporovat zvyšující se počet lidí, kteří z různých důvodů chtějí být prospěšní i někomu jinému. Nárůst dobrovolníků je postupný, oproti zemím s tradicí demokracie, mnohem menší, přesto však se ocitáme na správné cestě. Oldřich Matoušek uvádí několik skupin dobrovolníků, kteří věnují svůj volný čas dobročinné službě.

- studenti, kteří studují obor sociálního rázu, a dobrovolnická činnost pro ně představuje samostatnou práci s lidmi;
- nezaměstnaní lidé, kteří se snaží být nějakým způsobem užiteční a využít smysluplně svůj čas;
- ženy pečující o rodinu a děti;
- lidé, kteří jsou v důchodu a snaží se využít své schopnosti;
- lidé, kteří mají své zaměstnání, avšak nejsou v dostatečném kontaktu s jinými lidmi, což se snaží napravit [Matoušek, 2003: 61]

Zajímá-li nás, kolik dobrovolníků je v naší republice, je dobré se zamyslet, jestli konkrétní číslo můžeme nalézt. Za rok 2009 „počet dobrovolníků v žádostech o akreditaci u MV ČR se pohybuje okolo deseti tisíc, ale už nikdo nespočítá, jaké je to procento ze všech dobrovolníků, tedy nejen z těch, kteří jsou v akreditovaných programech podle zákona o dobrovolnické službě“ Na stránkách ČSÚ je možné nalézt údaj 900 tisíc dobrovolníků pro rok 2006-bohužel jsou v tomto výzkumu zahrnuty i jiné instituce (např. profesní komory, politické strany apod.). Skutečný počet dobrovolníků tedy nejde přesně definovat [Tošner, 2009: 1].

3.2 Druhy dobrovolnictví

1) **Dárcovství** - Dobrovolnictví nemusí být jen dobročinná služba, o které je převážně psáno. Existuje i pasivní forma pomoci, kdy stačí udělit příkaz k finančnímu převodu nebo poslat SMS (DMS). Po zkušenostech s přírodními katastrofami (naposledy povodně 2010) a po medializaci různých osobních tragédií, je tento druh v naší společnosti hodně rozšířen.

2) **Dobrovolná občanská výpomoc** – „jedná se o systém vzájemných protislužeb, které se úspěšně rozvíjely v uplynulém období totalitní společnosti díky absenci normálně

fungujícího trhu i služeb.“ V posledních letech se tyto vzájemné protislužby mění v tržní vztahy, ale stále je možné je nalézt v rámci rodiny a příbuzenstva, na venkově, apod.

3) Dobrovolnictví vzájemně prospěšné – jedná se o činnost, kterou vykonávají členové různých sdružení či klubů za účelem realizace svých cílů a poslání. Jedná se o mnoho kulturních, sportovních, dětských a mládežnických organizací, kde určité skupiny občanů

dobrovolně, sami pro sebe a své přátele realizují řadu aktivit.“ Do tohoto druhu dobrovolnictví se řadí i dobrovolní hasiči (SDH), kteří vykonávají svou činnost takřka v každé vesnici.

4) Dobrovolnictví veřejně prospěšné - oproti vzájemně prospěšnému dobrovolnictví je tento typ dobrovolnictví zcela nesobecký. Základním pilířem je být užitečný svému okolí. Klasickým příkladem jsou dárci krve nebo horská služba.

5) Dobrovolná služba – zavazuje věnovat se dobrovolné činnosti po delší časový úsek, realizovaný často i mimo svoji zemi. V České republice se prosazuje dobrovolná služba až po roce 1989, kdy se otevřely hranice dobrovolníkům ze zahraničí. Nyní u nás působí například Mládež pro Evropu, United Nations Volunteers, které vysílají dobrovolníky do zahraničí a v rámci České republiky působí například občanské sdružení Bohemia Corps a Program pro mládež Cena vévody z Edinburghu (zkráceně Program EDIE). [Hančilová, Havránková, Hladká, 2009: 1-2]

Ke změně v přístupu k dobrovolné službě došlo v roce 2003, kdy byla poprvé udělena **akreditace Ministerstva vnitra**. „Akreditované organizace mohou žádat o státní dotaci na činnosti vymezené zákonem o dobrovolnické službě“ [Ministerstvo vnitra České republiky, online, 2009]. Akreditace je udělována Ministerstvem vnitra vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby na dobu tří let na základě Žádosti o udělení akreditace. Mezi prvními organizacemi, které obdrželi akreditaci pro své programy, byly například HESTIA, Sdružení pro aktivní odpočinek a integraci postižených Praha, Středisko křesťanské pomoci Pardubice.

Výhody plynoucí z akreditovaného programu jsou směřované jednak akreditovaným organizacím, ale také dobrovolníkům provádějícím svou činnost v akreditované organizaci. Dotace poskytnuté Ministerstvem vnitra mohou být použity dle zákona o dobrovolnické službě na:

- hrazení pojistného kryjícího odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou způsobí dobrovolník sám nebo mu bude způsobena,

- zaplacení pojistného na důchodové pojištění, je-li dobrovolnická služba vykonávána dlouhodobě, tj. po dobu delší než 3 měsíce, a alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu,
- pokrytí výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou na výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby [Neziskovky.cz, online].

3.3 Oblasti dobrovolné činnosti

S lidmi, kteří se dobrovolně zapojují do dění kolem sebe se setkáváme poměrně často. Nejsou to jen fanatici, kteří chtějí zachránit strom nebo zabránit stavbě dálnice. Jsou to obyčejní lidé, kteří vidí problémy ostatních a nejsou jim lhostejné. Lidé, kteří mají volný čas a chtějí ho smysluplně využít. Lidé, kteří se snaží někomu ulehčit jeho životní trápení. Je více možností a oblastí, jak tohoto využít. Záleží pouze na nás, jakou formu pomoci si zvolíme.

Oficiální dobrovolníci se nejčastěji seskupují pod patronem neziskové organizace. Většinou se cíle neziskových organizací a dobrovolníků v základním principu shodují. Hlavním cílem není zisk, ale touha pomoci. Záběr, kde jsou dobrovolníci schopni pomoci je poměrně široký a jejich pomoc je v těchto oblastech nezbytná. Například v rámci **ochrany životního prostředí** dobrovolnické organizace chrání naši přírodu před zbytečným devastováním. Jejich sítě jsou velice dobře organizovány po celé republice a činnost může fungovat i jako politický subjekt, např. v problematice jaderných elektráren, stavby dálnic či znečišťování přírody.

Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv se u nás začaly objevovat zejména až po roce 1989, velice brzy se dostaly do podvědomí občanů. Humanitární organizace pomáhají všude tam, kde je potřeba pomoci lidem ve svízelné situaci, která může nastat důsledkem přírodní katastrofy, válečných konfliktů, imigrací, atd. V České republice hodně pomáhají při záplavách, které se pravidelně objevují na různém území země. Jsou zároveň organizovány humanitární pomoci do ciziny, kde se čeští dobrovolníci jako jedni z prvních účastní pomoci. Snaží se také pomáhat skupinám lidí (např. uprchlíkům), i jednotlivým osobám prosazovat svá práva daná demokratickou společností.

Nejvíce zastoupenou oblastí je v naší republice **sociální a zdravotní oblast**. Dobročinná pomoc v sociální a zdravotní sféře je velice přímá a člověk vidí přesně, kde a jak pomáhá. Je zde však kladen důraz na to, aby byla tato činnost velice dobře koordinována. Dobrovolník vstupuje do systému, který byl celá léta uzavřen před vstupem cizích osob a může působit jako cizorodý prvek. Proto je důležité připravit jednak

dobrovolníka na svou činnost, ale také je podstatné připravit organizaci na přijetí dobrovolníka.

Tisíce dobrovolníků se angažuje v **kulturní oblasti** dobrovolnické služby. Většina z nich se zaměřuje na obnovu a ochranu kulturních památek. Z velké části se nejedná o rozsáhlé akce, ale jen o regionální záležitosti, kde si obyvatelé chtějí chránit kulturní památky, které znají např. zámky, hrady, divadla, muzea, atd. Profesionálové ve svém oboru se mohou dobrovolně zasadit o propagaci místní kultury v cizině.

Sportovní a vzdělávací činnosti se věnují dobrovolníci zejména formou mimoškolních volnočasových aktivit. Jedná o práci s dětmi, kde je hlavním cílem ukázat dětem jiný způsob trávení volného času. Dnešní trend, kdy jsou děti většinu volného času u televize či počítače je alarmující a tito dobrovolníci se snaží s tím něco dělat.

Mladí lidé často využívají **zahraniční dobrovolnou službu**, při které jsou vysláni organizací do zahraničí za účelem pomoci. Může to být jak humanitární pomoc, tak sociální či vzdělávací činnost. Záleží na výběru každého uchazeče. Je možné odcestovat a zúčastnit se letních „workcampů“, ale i dlouhodobých pobytů v cílové zemi [Tošner, Sozanská, 2002: 41-43].

3.4 Koordinátor dobrovolníků

Koordinátor dobrovolníků je nezbytnou postavou v procesu aktivizace občanů formou dobrovolné pomoci. Uskutečňuje nábor, výcvik a práci s dobrovolníky. Koordinuje propagaci dobrovolné činnosti a následně realizuje pohovory s lidmi, kteří chtějí pomoci. Určuje vhodnou náplň činnosti tak, aby byl spokojený dobrovolník i klient. Každý měsíc provádí supervizi (viz. kapitola supervize), při které pomáhá řešit problémy vzniklé při procesu pomoci klientovi. Koordinátorem může být zaměstnanec organizace (může mít i jinou pozici), ale i dobrovolník, který prošel řádným školením a má oporu v garantovi dobrovolnického programu v organizaci.

Činnost koordinátorů uvádí v bodech příručka Dobrovolníci v krizových situacích

- „Zajišťuje akci,
- sbírá, třídí a předává informace dobrovolníkům,
- analyzuje a vyhodnocuje terén,
- cíleně koordinuje pomoc dobrovolníků, ale i jejich odpočinek,
- je mezičlánkem mezi vedením, dobrovolníky a ostatními složkami,
- přijímá a hledá další zdroje (lidské, materiální, finanční, informační),

- koordinuje vše, co souvisí s dobrovolnickou pomocí,
- sbírá a eviduje výsledky činnosti dobrovolníků“ [Stejskalová, aj., 2004: 5].

3.5 Supervize

Slovo „supervize“ má původ v anglickém slově „supervision“ a překlad zní „dohled, dozor, kontrola, řízení, inspekce.“ Tento doslovný význam se u nás vyskytuje už jen zřídka a daleko častěji se užívá přeneseného smyslu v psychoterapii, odkud dále proniká do dalších podobných oborů, pomáhajícím profesím [Kopřiva ,1997: 136]. Supervize v dobrovolnickém procesu funguje jako sebereflexe dobrovolníků, hromadné hledání řešení a podpora. Při supervizi se dobrovolník má cítit uvolněně a mít v koordinátora, který ji vede, plnou důvěru. Vždy však dobrovolník musí být schopen sebereflexe, což je předpokladem dobrého dobrovolníka. Základními pilíři supervize jsou podpora a kontrola. Supervizor pracuje s oběma těmito složkami a musí co nejpřesněji určit, kdy je zapotřebí kontrola a kdy podpora.

Supervize by měla být vedena v každém případě kvalifikovaným pracovníkem/dobrovolníkem, který „je odpovědný za vytvoření bezpečného a stimulujícího vztahu, který lze přirovnat k „pracovní alianci“, což je Greensonův pojem (in Kadushin, 1992) užívaný k popisu spojení mezi terapeutickým a klientovým racionálním Já“ [Matoušek, 2003: 357, uvozovky v originále]. Interval, kdy se uskutečňuje supervize, si určuje každá organizace sama. Optimální je setkání jednou za měsíc, může být svolána i v případě krize, kdy je třeba pomoci nebo podpořit hned.

Vhodnou formou supervize je „Bálintovská skupina“, která má velké uplatnění v průběžné supervizi. Skupinová práce má pět fází:

1. **Expozice případu**- jedná se o přednesení případu (hlavní je subjektivní zážitek pomáhajícího).
2. **Otázky**- účastníci se ptají na okolnosti, které s případem souvisí, tak aby si mohli utvořit obraz co se asi dělo v pomáhajícím, klientovi, i v dalších osobách, které v „příběhu vystupují“ (děti ze třídy, příbuzní apod.).
3. **Fantazie**- účastníci říkají, co si představují o citech a vztazích osob příběhu. Jedná se o jistou imaginaci, která má podpořit uvolněnou tvořivost.
4. **Praktické náměty na řešení**- zde již účastníci uvádějí praktické postupy, které by zvolili při řešení daného případu.

5. **Vyjádření protagonisty-** ten, kdo příklad předložil, se vrátí k tomu, co bylo řečeno při fázích 2. a 4. a ocení to, co mu bylo něčím užitečné.

Cílem celé práce není vyřešit problém striktním postupem, ale ukázat pomáhajícímu možnosti řešení jeho problému, ze kterých si může vybrat pro něj to nejvhodnější [Kopřiva 1997: 138].

3.6 Hodnocení (evaluace), odměny dobrovolníka

Dobrovolníci nepomáhají s vidinou finančního zisku, přesto je vhodné jim dát nějak najevo, že se o nich ví a projevit vděk za to, jak pomáhají. Hodnocení a odměny jsou realizovány hlavně v rámci organizace, která se tím snaží celou svoji činnost otevřít veřejnosti. Slovo hodnocení je z minulosti spojeno s kritikou, což je v evaluaci dobrovolníka jinak. „Za slovem hodnocení bychom si měli představit proces, jehož výsledkem je zkvalitnění naší práce, což neznamená, že bychom ji dělali do té doby špatně“ [Tošner, Sozanská, 2002: 83]. Hodnocení dobrovolníků může fungovat více způsoby, mnohdy stačí, abych jejich činnost byla evidována, zaznamenávány počty hodin, které organizaci věnovali a také jejich přínos organizaci jako celku.

Odměny jsou důležitou složkou každé činnosti, u které chceme, aby ji lidé dělali s nadšením a pýchou. Dobrovolnictví není jiné. Ačkoliv dobrovolníci nepomáhají za účelem zisku či odměny je dobré jim dát najevo, že si jejich práce někdo všiml. Mnohdy stačí prostě „děkuji“. Záleží na kreativité koordinátora a možnostech organizace. Vhodný čas na další projevy vděku není jen před letními prázdninami nebo na konci roku v období svátků vánočních, ale i 5. prosince, kdy je Mezinárodní den dobrovolníků. Odměna může být formou setkání všech dobrovolníků, při kterém se každému alespoň chvíli věnujeme, vzpomenuť na ně ve výroční zprávě organizace atd. Možnosti odměn jsou pestré a záleží na organizaci nebo koordinátorovi, jak chce svým dobrovolníkům poděkovat a vyjádřit úctu.

Na mezinárodní úrovni se objevila další snaha poděkovat všem dobrovolníkům, kteří nemyslí jen na sebe a snaží se aktivně pomáhat druhým, méně spokojeným lidem. Rok 2001 byl Organizací spojených národů vyhlášen jako Mezinárodním rokem dobrovolníků. Je pozitivní, že nové tisíciletí začalo právě poděkováním dobrovolníkům.

4. Motivy dobrovolné činnosti

Motivy lidí, proč pomáhat druhým se mohou lišit. Někdo si mohl projít špatnou zkušeností, ať už nemocí nebo sociálním vyloučením ze společnosti, jiný chce smysluplně trávit volný čas. Nezáleží na tom, co nás vede pomáhat, pakliže je naše pomoc nezištná. Může se stát, že motivy lidí nejsou prospěšné pro druhé. Spíše naopak. Některé motivy mohou být nebezpečné a je třeba se jim u dobrovolníka vyvarovat. Vitoušová uvádí devět nebezpečných motivů, které je třeba znát a vyvarovat se jim, neboť mohou silně poškodit klienta a vztahy mezi dobrovolníky.

1. Soucit vedoucí k degradaci klienta.
2. Nepřiměřená a zbytečná zvědavost.
3. Služba pramenící z pocitu povinnosti.
4. Skutkaření, snaha něco si zasloužit.
5. Touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu.
6. Osamělost a z ní pramenící touha po přátelství.
7. Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti.
8. Nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi.
9. Panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv [Tošner, Sozanská, 2002: 46].

Motivy dobrovolné pomoci se mohou dělit na tři kategorie, které se vzájemně prolínají, ale jedna bývá dominantní. Podle Tošnera a Sozanské to jsou konvenční či normativní motivace, reciproční motivace a nerozvinutá motivace.

Konvenční či normativní motivace vychází, jak již název napovídá, z konvenčního charakteru, který jedinec převzal jako morální normu ze svého okolí nebo společnosti. U 41 % českých dobrovolníků je právě konvenční motivace dominantní.

Reciproční motivace má charakter oboustranných výhod. Tato dobrovolná činnost je výhodná jak pro klienta, tak pro dobrovolníka samotného (například získávání nových zkušeností, navazování nových vztahů, apod.). Tento typ motivace je dominantní u 37 % českých dobrovolníků, a to zejména mladých lidí do 30 let.

Nerozvinutá motivace vychází ze „souboru prvků vytvářejících základní prostor pro rozhodování dobrovolníků. Jde o prvky jako je důvěra v organizaci,“ ... „přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce v konkrétním případě a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví mohou podílet na šíření dobré myšlenky“ [Tošner, Sozanská, 2002: 47].

V určitém ohledu má silný vliv morálka, kterou pěstuje v jedinci společnost a zároveň psychika, která se utváří v průběhu našeho vývoje.

4.1 Přínosy dobrovolné činnosti

Dá se říci, že přínosy dobrovolné činnosti jsou v mnoha ohledech stejné jako motivace. Každému dobrovolnictví dává něco jiného. Přínosy dobrovolné činnosti jsou mnohdy subjektivní záležitostí a tak si každý odnese něco jiného. Přesto je však možné sledovat jisté podobnosti. Touha pomoci může dobrovolníkovi přinést:

- nové přátele a vztahy, které mohou fungovat i mimo dobrovolnou činnost,
- nové zkušenosti, znalosti a schopnosti, které se hodí jak pro běžný život, tak pro zaměstnání,
- aktivně a smysluplně trávený volný čas,
- rozvoj nových zkušeností a dovedností,
- využití svých schopností a dovedností,
- zvýšení sebevědomí a osobní prestiže.

5. Propagace dobrovolnictví (PR kampaň)

Propagace musí být promyšlená. V dnešní době, kdy na lidi doslova útočí reklamy ze všech možných koutů, je třeba něčím zaujmout a oslovit. Nezisková organizace většinou začíná od nuly, a tak si musí vytvořit prestiž, nejen svou vlastní činností, ale i schopností zaujmout, zejména pomocí médií. V tomto bodě se již jedná o PR kampaň, která má oslovit celou komunitu, myslíme tím „souhrn jednotlivců i organizací (respektive jejich zástupců)“. Je podstatné se nejprve zaměřit na komunitu ve svém blízkém okolí, která má vztah k poslání organizace [Tošner, Sozanská, 2002: 61].

PR kampaň má většinou na starosti koordinátor, který následně pracuje s dobrovolníky. Jako první je třeba si definovat cílovou skupinu, kterou chceme oslovit. Musíme určit, jestli se jedná zejména o studenty, ženy pečující o rodinu, lidi v důchodu, nezaměstnaní lidé či lidé, kteří normálně pracují, ale chybí jim kontakt s ostatními nebo účel své práce. Jinak se budou oslovovat studenti a jinak zase důchodci.

Důležité je předně identifikovat místa, kde se daná cílová skupina vyskytuje nejčastěji. U nezaměstnaných lidí to bude například úřad práce, u studentů školy a u žen na mateřské školky, hřiště, apod. Podle toho zvolit formu oslovení, nejčastější bývají přednášky, letáky či plakáty a reklamy v médiích. Dále je důležité analyzovat potřeby a zájmy cílové skupiny. Například u reklamy v rádiu to bude hrát významnou roli, protože každá místní radiostanice má jiné posluchače. V současnosti má zcela nepopíratelnou roli internet. V době, kdy se většina lidí spoléhá na informační toky z internetových zdrojů, je takřka nezbytné mít vlastní webové stránky. U oslovení studentů je kampaň poměrně jednoduchá, základem je spolupráce se školou, do které studenti pravidelně docházejí. Přednáška nebo krátký seminář o základních principech a důležitosti dobrovolné činnosti mladé lidi vzdělá a někoho přiměje uvažovat o tom, že by svůj volný čas tímto způsobem využil. Plakáty nebo letáčky vyvěšené v areálu školy poskytují základní informace, kam se obrátit v případě zájmu.

Tato subkapitola je jen úvod a nahlédnutí do světa reklam a PR kampaní, pro další informace doporučuji publikaci, *Aby váš hlas byl vyslyšen* (Hodges, Wood, 1998), která se přímo věnuje otázkám PR dobrovolnictví.

6. Křesadlo

V současné době jsou již pokusy o uznání dobrovolníků ve společnosti v rámci města, kraje nebo celé republiky poměrně běžné. Tuto službu se například snaží splnit prestižní cena Křesadlo, která symbolizuje vykřesanou jiskřičku lidství. O tuto cenu se zasloužilo národní dobrovolnické centrum HESTIA, které je duchovním vlastníkem. První myšlenka na každoroční udělení cen dobrovolníkům, kteří pomáhají tam, kde nemusí, vznikla na mezinárodní konferenci o dobrovolnictví v roce 2001, který byl Mezinárodním rokem dobrovolníků. „Je to ocenění pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci.“ řekla Arlene Schindler, dlouholetá propagátorka dobrovolnictví v USA. A tak vzniklo motto celého projektu. Uděluje se určitému počtu dobrovolníků z jednoho kraje na základě nominace, kterou může odeslat kdokoliv [Tošner, Sozanská, online, a]. Podoba ceny Křesadlo se měnila v průběhu let, v *Příloze 2* jsou fotografie ceny. Navíc je v této příloze vysvětlena i podoba ceny- křesadlo, ze kterého je opravdu možné vykřesat jiskru.

„CÍLEM UDĚLOVÁNÍ CENY KŘESADLO JE OCENIT DOBROVOLNÍKY, ZVIDITELNIT DOBROVOLNICTVÍ A NEZISKOVÝ SEKTOR, VZBUDIT V LIDECH ZÁJEM O DOBROVOLNOU ČINNOSTI I RESPEKT K TĚM, KTEŘÍ JI VYKONÁVAJÍ.“ Význam ceny Křesadla není zdaleka jen v odměně dobrovolníků. Křesadlo plní i významnou roli PR kampaně, kdy se o dobrovolnictví dozvídají lidé, kteří s ním zatím neměli nic společného. Díky prestižnosti ceny Křesadlo se dostává do povědomí občanů, ale i dalších organizací a firem, které mohou dobrovolnou pomoc podpořit (např. finanční dary, zaměstnanecká podpora apod.). Zároveň zvyšuje aktivizaci občanů a dobrovolníků. Příklady dobrovolníků, kteří získali nebo byli nominováni na cenu Křesadlo, působí jako silná motivace. Motivuje lidi k činnosti, která je prospěšná i pro někoho jiného a navíc umožňuje aktivně trávit volný čas tak, že jsou sami dobrovolníci na sebe pyšní.

Křesadlo se začalo udělovat pražským dobrovolníkům, ale postupně se rozšířilo do 10 krajů a měst České republiky. V Praze uděluje ceny HESTIA o.s., v ostatních krajích či městech se této cti ujímá jiná nezisková organizace, které je smluvním partnerem HESTIA [Tošner, Sozanská, online, b].

7. Vybrané neziskové organizace v Pardubickém kraji a Chrudimi

Velká část neziskových organizací využívá služeb dobrovolníků, kteří pomáhají v běžném chodu organizace nebo uskutečňují různé kurzy a kroužky jako volnočasové aktivity a tráví čas s klienty. V Pardubicích funguje CEDR Pardubice o.p.s., kde si dobrovolníci sami vytvářejí aktivity pro duševně nemocné lidi a spolupráce s organizací je poměrně úzká a KONEP, což je otevřené sdružení neziskových organizací. V Chrudimi se nachází občanské sdružení Šance pro Tebe, které funguje jednak jako pomáhající organizace, ale také jako vysílající organizace, která hledá a sdružuje dobrovolníky pro přijímající organizace (organizace, která od vysílající organizace přijme dobrovolníky, pozn. autora).

7.1 CEDR o.p.s. Pardubice

CEDR o.p.s. Pardubice je obecně prospěšná společnost, působící zejména v Pardubicích, kde má organizace sídlo a zároveň zde poskytuje sociálně terapeutické dílny a sociálně aktivizační služby Centrum pro volný čas. Od 1. 9. 2010 vznikla v Ústí nad Orlicí Sociálně terapeutická dílna pro duševně nemocné.

Veškeré informace ohledně společnosti jsem čerpala z výroční zprávy roku 2009. Organizace si vzala za cíl pomáhat lidem s duševním onemocněním. Snaží se jim zlepšit životní podmínky tak, aby žili v prostředí, které se jim líbí. Dále se snaží vytvářet pracovní místa pro osoby, které jen s velkými obtížemi hledají zaměstnání. Základním cílem CEDRu však zůstává pomoci klientovi stát se samostatným, případně s co nejmenší mírou podpory.

7.1.1 Služby

Organizace se snaží pokrýt některé nedostatky života duševně nemocných lidí. Prostředkem této snahy jsou sociálně terapeutické dílny, které si vzaly za cíl: „Obnovení nebo získání pracovních, sociálních dovedností a návyků. Získání dovedností a schopností, které může klient uplatnit v běžném zaměstnání.“ Základním posláním dílen je umožnit duševně postiženým lidem zvládat sociální a pracovní problémy, které by jim jinak ztěžovaly návrat na běžný trh práce.

Sociálně terapeutické dílny fungují jako simulace podmínek pracovního poměru. Duševně nemocní lidé si zde mohou zkusit pracovní poměr se vším, co k němu patří. Pro ně je mnohem obtížnější dodržovat pracovní dobu a udržet po celou činnost svou koncentraci. Zde se mohou zlepšit v mnoha oborech manuální práce (keramika, výroba bižuterie, aj.), ale v závěru třeba i v administrativě. Centrum pro volný čas poskytované v rámci sociálně aktivizačních služeb se zaměřuje na volný čas duševně nemocných lidí [Výroční zpráva CEDR o.p.s. Pardubice, 2010].

7.1.2 Dobrovolnictví v CEDRu o.p.s. Pardubice

Přijímající organizace CEDR spolupracuje s Šancí pro Tebe, od které získává vhodné dobrovolníky pro své aktivity. Dobrovolníkem v CEDRu může být každý, kdo splňuje požadavky pro práci s duševně nemocnými lidmi. Při přijímacím pohovoru se klade důraz na zralost, spolehlivost, pozitivní přístup, časovou flexibilitu, komunikační dovednosti, předpoklad práce ve skupině či sebereflexe. V této organizaci je na tyto požadavky kladen vyšší důraz, protože práce s duševně nemocnými klienty je jednou z těch náročnějších.

Dobrovolníci si mohou zakládat nové kroužky podle svého uvážení. Kroužek se koná zpravidla jednou týdně v přijatelnou dobu (jak pro dobrovolníka, tak pro klienty). V současné době probíhají kurzy angličtiny, němčiny, počítačů a keramiky. Je možné také pomáhat individuálně, a to formou doprovázení, kdy dobrovolník tráví s klientem jeho volný čas a snaží se ho smysluplně využít. Podporuje to zároveň klientovu integraci do společnosti a adaptaci na sociální a kulturní prostředí.

Výhody pro dobrovolníka poskytované CEDRem jsou nepřehlédnutelné. Dobrovolník prochází řadou školení, na kterých rozvíjí znalosti psychiatrického úsluví, komunikaci s klientem a také schopnost práce s duševně nemocnými lidmi. Zároveň si zde studenti mohou vykonat svou praxi potřebnou v rámci školy, přičemž vědí, že je jejich pomoc vítaná a ceněná. Na konci každý dobrovolník obdrží osvědčení o dobrovolné činnosti.

Aby byl proces aktivizace občanů formou dobrovolnictví úspěšný, je třeba zvolit účinné oslovení lidí. CEDR o.p.s. má podanou žádost u občanského sdružení Šance pro Tebe, které funguje jako dobrovolnické centrum. Navíc si však získává dobrovolníky i svou vlastní snahou. Každý rok k nim do organizace docházejí studenti z vyšší odborné školy, obor sociální práce, aby se seznámili s organizací jako takovou, ale také s její

dobrovolnou činností. Podrobně studentům představí možnosti dobrovolnictví v CEDRu, jeho výhody i nevýhody a každoročně z každé třídy se 2-3 studenti rozhodnou tímto způsobem trávit volný čas. Zatím však nikdo z těchto dobrovolníků nevydržel do organizace docházet pravidelně více než jeden rok. Podrobněji jsem neanalyzovala, proč tomu tak je. Domnívám se, že se na této statistice bude podílet několik faktorů (např. nedostatečná práce s dobrovolníkem, vysoké studijní nároky na studenty, ochabnutí prvotního nadšení dobrovolníka aj.). Standardně má organizace webové stránky, na kterých má podanou výzvu pro občany, kde je vybízejí, aby trávili volný čas a využili svůj potenciál formou dobrovolné pomoci.

7.2 Šance pro Tebe

Šance pro tebe je občanské sdružení poskytující své služby zejména na Chrudimsku. Cílovou skupinou se stávají děti, mladí dospělí, ale i mládež. Primárně se zaměřuje výhradně na tyto skupiny a poskytuje jim velkou řadu různých sociálních, komunitních a aktivačních programů. Snaží se vyplnit jejich volný čas formou volnočasových aktivit. Šance pro Tebe vydává pravidelné výroční zprávy, já jsem čerpala ze zprávy za rok 2009.

Samo občanské sdružení Šance pro tebe si v roce 2006 definovalo nové poslání organizace: „Podpora seberealizace jednotlivců a skupin pro rozvoj otevřené a tvořivé místní komunity.“ Stejně tak přesně vymezila principy, na kterých jejich práce funguje a se kterými uskutečňuje své projekty. „Chceme být **OTEVŘENÍ, SPOLEHLIVÍ A RESPEKTUJÍCÍ** vůči potřebám druhých. V přístupech a řešeních uplatňujeme **TVOŘIVOST A FLEXIBILITU**. Vyhledáváme a podněcujeme **SPOLUPRÁCI** a jsme **SOLIDÁRNÍ**. Garantujeme vlastní **KOMPETENTNOST** a **JSME UMĚŘENÍ** ve svých ambicích, cílech a prostředcích, které využíváme k jejich dosažení.“

7.2.1 Služby

Jak již bylo řečeno, Šance pro Tebe realizuje velké množství programů pro děti, mládež a mladé dospělé. Programy aktivit dělí do tří kategorií, a to sociální, aktivační a komunitní.

Sociální programy mají jako základní pilíře své činnosti podporu, pomoc, komunikaci, prevenci a nízkoprahovou pomoc. Nízkoprahová pomoc spočívá ve snadno dostupné sociální práci. Snaží se svým klientům poskytnout stejné možnosti, jako mají jejich vrstevníci, formou podpory činnosti, která je baví.

V rámci **Aktivačních programů** jsou poskytovány nízkoprahové služby mladým lidem. K tomuto účelu slouží klub Agora a chrudimský Skate areál. Základem je naučit mladé lidi smysluplně trávit volný čas a podporovat je v jejich aktivitách a nápadech.

Komunitní programy slouží místní komunitě a lidem žijícím v ní. Stejně jako sociální a aktivační programy zůstává jedním z cílů rozvíjet aktivity a dovednosti lidí v komunitě. Zároveň se snaží o propojení jednotlivců a skupin, prosazení zájmů, které jsou prospěšné pro celou komunitu.

7.2.2 Dobrovolnictví v Šanci pro Tebe

Dobrovolnictví funguje pod záštitou komunitních programů. Základem je „Posilování občanských kompetencí, získávání dovedností, aktivní činnost pro komunitu.“ Cílovou skupinou jsou mladí lidé ve věku 15-26 let na Chrudimsku či v Pardubickém kraji, kteří mají zájem pomáhat prostřednictvím dobrovolných aktivit. Zároveň mohou pomoci i klienti z jiných programů organizace. Sekundární cílovou skupinou mohou být pedagogičtí pracovníci škol a přijímající organizace.

Šance pro Tebe je vysílající organizace, která dobrovolníky vysílá jak do svých programů, tak i do přijímajících organizací, se kterými spolupracuje. Přijímající organizací mimo jiné je například CEDR o.p.s., kterou ve své práci také analyzují.

„Činnost Dobrovolnické agentury: informování o dobrovolnických aktivitách, nábor dobrovolníků, motivační pohovory, proškolení, umístění dobrovolníků, pojištění dobrovolníků, supervize, intervize, schůzky s koordinátorem, další vzdělávání.“

Za rok 2009 bylo v Šanci pro Tebe 24 dobrovolníků dlouhodobě vykonávající svou činnost v provozech Šance pro Tebe, 6 dobrovolníků vyslaných do přijímající organizace a 36 dobrovolníků krátkodobé v dobrovolnické službě [Výroční zpráva 2009, online, a, 2010].

7.3 KONEP

Občanské sdružení KONEP (Koalice nevládek Pardubicka) působí jako „otevřené sdružení neziskových organizací“ působících v Pardubickém kraji již od roku 2004.

K 31.12.2009 mělo sdružení 14 členských organizací (mezi nejznámější například patří Amalthea a Svítání- sdružení pro pomoc zdravotně postiženým dětem, Pardubice).

„Posláním Koalice nevládek Pardubicka, o. s. je sdružovat nestátní neziskové organizace nepolitického charakteru bez rozdílu zaměření při zachování právní subjektivity jednotlivých členských organizací.“ Organizace si definovala tři základní cíle, které se

snaží svou činností realizovat. Snaží se „**posílit společenskou roli neziskového sektoru**“, **podporovat vzájemnou spolupráci** mezi neziskovými organizacemi a zároveň zlepšit rozvoj neziskového sektoru a regionu, „ovlivňovat **rozvojové dokumenty kraje i jednotlivých měst a obcí**, ovlivňovat priority a řešení problémů regionu.“

V roce 2009 uskutečnilo občanské sdružení 4 projekty, na kterých spolupracovala s klíčovými partnery, kteří se podílely na realizaci projektů. Jednalo se o projekty Communem Reddere, Aktivní rodiče, Rodičovská dovolená-období růstu, Mediální výchova na gymnáziích, přičemž Communem Reddere je projekt, který se zaměřil na spolupráci se zahraničními partnery. Hlavním cílem je „přenos know-how a příkladů dobré praxe zejména v oblasti budování skutečných partnerství mezi nevládními neziskovými organizacemi (NNO) [Výroční zpráva 2009, online, b, 2010].“

8. Vlastní výzkum

Výzkum byl zaměřen na dobrovolníky v CEDRu o.p.s. Pardubice, Šanci pro Tebe a členských organizacích KONEPu. Cílem výzkumu bylo identifikovat přístup dobrovolníků k dobrovolné činnosti a jejich zkušenosti s dobrovolnictvím jako nástrojem aktivizace občanů. Zároveň se výzkum zaměřil na výstupy, které dobrovolná pomoc poskytuje. Byla stanovena kvantitativní metoda výzkumné strategie. Jako výzkumná technika bylo zvoleno dotazníkové šetření, které bylo přístupné na internetových stránkách. Respondentům byl dotazník rozeslán jejich koordinátorem na emailové schránky (vzor emailu viz. *Příloha 3*). Dotazník má 21 otázek (viz. *Příloha 4*) a jeho vyplnění netrvá déle než pět minut.

Časový harmonogram se skládal ze tří etap, které na sebe postupně navazovaly. Přípravná fáze probíhala od 15.11.2010 do 15.12.2010, realizační fáze 16.12.2010 do 16.2.2011 a vyhodnocovací se uskutečnila od 17.2.2011 do 10.3.2011.

V přípravné fázi jsem prostudovala literaturu, která se zabývá dobrovolnictvím, prací s dobrovolníky i výzkumy, které již proběhly na území České republiky, zabývající se danou tematikou. Analyzovala jsem údaje, které chci dotazníkovým šetřením zjistit a vytvořila několik hypotéz a k nim odpovídající výzkumné otázky dotazníku (viz. *Tabulka 1*). Doplnila jsem i několik informativních otázek, které byly v první části dotazníku a poskytnou nám obecnou představu o dobrovolníkovi a jeho činnosti. Výzkum byl standardizovaný, všichni respondenti měli stejné otázky v dotazníku, stejné podmínky pro vyplnění i shodné poskytnuté informace týkající se vyplnění dotazníků. Cílovou skupinou byli dobrovolníci v Pardubickém kraji a v organizaci Šanci pro Tebe. Rozšíření dotazníku bylo zajištěno prostřednictvím koordinátorů dobrovolníků jednotlivých organizací, kteří mají emailové spojení na dobrovolníky. Výzkum byl přístupný přímo na internetových stránkách, na které byl odkaz v emailové prosbě k vyplnění dotazníku.

Dotazník se skládá z 21 otázek. Je možné zde nalézt více druhů odpovědí - uzavřené, polootevřené a otevřené, přičemž uzavřené a polootevřené jsou ve formě škálových otázek. Otevřené otázky jsem volila v případě, že jsem respondenta nechtěla navádět k odpovědi určitým směrem. Dotazník a vrácené odpovědi jsou přiloženy v závěru práce jako přílohy (*Příloha 4*, *Příloha 5*). Dotazník je rozdělen do dvou částí - v první se zaměřuji na informativní otázky, které mi pomohou identifikovat dobrovolníka a jeho dobrovolnou činnost (pohlaví, věk, zaměstnání, doba, po kterou vykonávají DČ, apod.). Ve druhé části jsou výzkumné otázky vytvořené v závislosti na hypotézách. Podobu celého dotazníků si můžete prohlédnout v závěru práce (viz. *Příloha 4*).

Vytvořila jsem šest hypotéz, které jsem chtěla výzkumem potvrdit. Ke každé hypotéze jsem vytvořila několik výzkumných otázek, tak aby spolu souvisely a co nejvíce mapovaly danou hypotézu. Podobu jednotlivých hypotéz jsem zvolila právě takovou, aby bylo možné identifikovat přínos dobrovolné činnosti jako aktivizace občanů. Zajímá mě především přístup dobrovolníků a jejich zkušenosti s dobrovolnictvím jako nástrojem aktivizace občanů. Dále jsem se zaměřila na výstupy, které dobrovolná činnost lidem poskytuje.

Tabulka 1: Hypotézy a výzkumné otázky

	HYPOTÉZY	VÝZKUMNÉ OTÁZKY
1.	Dobrovolníci, kteří nemají pocit užitečnosti z pomoci druhým, neuvažují o dlouhodobé dobrovolnické činnosti.	- ot. č. 8 Jak dlouho chcete zůstat u dobrovolné činnosti - ot. č. 12 Co Vám konkrétně pomoc druhým dává? - ot. č. 15 Myslíte si, že Vaše pomoc dává něco lidem, kterým pomáháte?
2.	Dobrovolníci, které nepodporuje rodina v jejich činnosti, považují za největší zápor, který přináší dobrovolná pomoc, ztrátu volného času.	- ot. č. 13 Co Vám naopak tato pomoc bere nebo omezuje? - ot. č. 14 Co je podle Vás na dobrovolné činnosti nejtěžší? - ot. č. 16 Setkáváte se s podporou Vaší činnosti od Vaší rodiny či známých?
3.	Studující dobrovolníci si budou nejvíce cenit nových zkušeností a dovedností, oproti tomu dobrovolníci v důchodu komunikace s lidmi.	- ot. č. 3 Hlavní činnost. - ot. č. 21 Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout?
4.	Dobrovolníci, kteří pomáhají formou skupinové pomoci se spoléhají na pomoc koordinátora, přesto však sami přemýšlí o možnostech inovace své činnosti.	- ot. č. 9 Jaká je Vaše dobrovolná činnost? - ot. č. 10 Když máte problém se svým klientem nebo svou činností, pomůže Vám jej Váš koordinátor překonat? - ot. č. 17 Napadá Vás, jak by Vaše činnost mohla být více prospěšná? Vypište, prosím. - ot. č. 18 Jak se vyrovnáváte s tím, když Vás klient odmítne?
5.	Dobrovolníci mladší 25ti let se domnívají, že dobrovolnictví není uznávaný pojem.	- ot.č. 2 Váš přibližný věk? - ot. č. 20 Myslíte si, že je pojem dobrovolná činnost mezi lidmi uznávaný?
6.	Dobrovolníci, kteří se o dobrovolné činnosti dozvěděli od svých známých, by ji doporučili dalším známým.	- ot. č. 11 Jak jste se o dobrovolné činnosti dozvěděl/dozvěděla? - ot. č. 19 Doporučil/doporučila byste svým přátelům využívat volný čas formou dobrovolné činnosti?

Ad1) *Dobrovolníci, kteří mají pocit užitečnosti z pomoci druhým, uvažují o dlouhodobé dobrovolnické činnosti.* Zde je důležitým pojmem pocit užitečnosti. Ten vychází jednak z toho, co respondentům dobrovolná pomoc dává, ale i z pocitu, že jejich pomoc někomu usnadňuje život. Předpokládám, že dobrovolníci, kteří se necítí užiteční, nebudou přemýšlet o dlouhodobé pomoci a spíše se rozhodují o ukončení činnosti. V opačném případě bude většina respondentů minimálně neuvažovat nad odchodem z dobrovolnického programu.

Ad2) *Dobrovolníci, které nepodporuje rodina v jejich činnosti, považují za největší zápor, který přináší dobrovolná pomoc, ztrátu volného času.* Podpora rodiny v určité činnosti je pro většinu lidí důležitá. Zejména pro dobrovolníky, kteří doma mají malé děti apod. Jestliže taková podpora chybí nebo je nedostatečná, dochází u dobrovolníků ke střetu zájmů, kdy musí svůj volný čas dělit mezi dobrovolnictví a rodinu. Ztráta volného času se tedy stává silně negativním dopadem, který přináší dobrovolná pomoc. Tento střet zájmů se může projevit i na přístupu k dobrovolné činnosti (ot. č. 14)- opět může být nejtěžší na dobrovolnictví najít si volný čas, aj.

Ad3) *Studující dobrovolníci si budou nejvíce cenit nových zkušeností a dovedností, oproti tomu dobrovolníci v důchodu komunikace s lidmi.* Zde vycházím z psychologických předpokladů daných skupin. Studující se teprve seznamují s jiným prostředím a lidmi, než je školní prostředí a kamarádi či učitelé. Navíc získávají cenné zkušenosti, které většina studentů v běžném životě neměla možnost načerpat. Oproti tomu důchodci ocení nejvíce komunikaci s lidmi a aktivně trávený volný čas, neboť v důchodovém věku lidé často trpí samotou a pasivitou.

Ad4) *Dobrovolníci, kteří pomáhají formou skupinové pomoci se spoléhají na pomoc koordinátora, přesto však sami přemýšlí o možnostech inovace své činnosti.* Předpokládám, že skupinová pomoc je mnohem náročnější než jakákoliv jiná, neboť vést skupinu klientů při zájmové či jiné aktivitě je náročné. Řídit skupinu lidí chce zkušenosti a možnost odborné pomoci a dozoru. Proto je komunikace s koordinátorem častější a různorodější a navíc se snaží sami dobrovolníci hledat kreativní možnosti své činnosti.

Ad5) *Dobrovolníci mladší 25ti let se domnívají, že dobrovolnictví není uznávaný pojem.* Zde jsem vycházela ze své vlastní zkušenosti. Sama do této věkové skupiny patřím a musím přiznat, že o dobrovolnictví jsem takřka nic nevěděla do doby, než jsem se na vysoké škole účastnila předmětů zabývajících se touto oblastí neziskového sektoru. I

vrstevníci z mého okolí měli nedostatečné znalosti a spíše jen znali slovo dobrovolnictví než samotný význam. Proto se domnívám, že pojem dobrovolnictví je poměrně neznámý pro osoby mladší 25 let. Domnívám se, že lidé mladší 25 let se neseťkali s typem dobrovolnictví praktikovaným za socialismu (povinně dobrovolné)- z té doby dobrovolnictví většina lidí zná, ale vnímá ho s předsudky, se kterými se potýká celá dnešní společnost.

Ad6) *Dobrovolníci, kteří se o dobrovolné činnosti dozvěděli od svých známých, by ji doporučili dalším známým.* Myslím si, že dobrovolnictví je jistý přístup k životu. Jestliže se dobrovolník o dobrovolnictví dozví od svých blízkých, bude mít větší tendenci zapojit i své okolí, protože spolu pak budou mít stejné zážitky a zájmy. Navíc takoví dobrovolníci mají větší motivaci u dobrovolnictví setrvat déle. Oproti tomu je dobrovolník, který se dozvěděl o dobrovolnictví jiným, anonymním způsobem. Bude sám pomáhat, ale je to jeho individuální záležitost. Nebude mít takovou potřebu to sdělovat svému okolí.

8.1 Přípravná fáze

Přípravná fáze výzkumu probíhala od poloviny listopadu 2010 do poloviny prosince 2010. V rámci pilotáže jsem realizovala rozhovor s vedoucí dobrovolníků CEDRu o.p.s. Pardubice, paní Měrkovou a telefonicky jsem kontaktovala paní Markovou, koordinátoru dobrovolnického centra Šance pro Tebe. Informace, které mě nejvíce zajímaly, se týkaly: dobrovolnictví dané organizace, práce s dobrovolníky, statistiky dobrovolné práce v organizaci (viz. kapitoly *Dobrovolnictví v CEDRu o.p.s. Pardubice* a *Dobrovolnictví v Šanci pro Tebe*). Kvůli nízkému počtu dobrovolníků v organizacích jsem došla k závěru, že takový vzorek cílové populace je nedostatečný a nereprezentativní. Kontaktovala jsem organizaci KONEP (koalice nevládek Pardubicka), jmenovitě ředitelku kanceláře paní Bc. Janu Machovou, DiS., která mi slíbila rozeslání mého dotazníkového šetření členským organizacím KONEPu. Dále jsem prostudovala literaturu týkající se daného tématu (dobrovolnictví, práce s dobrovolníky apod.) a výzkumy, týkající se dobrovolnictví, které již byly realizovány.

Cílovou skupinou byli dobrovolníci vykonávající svou činnost v organizacích CEDR o.p.s. a Šance pro Tebe a také v členských organizacích otevřeného sdružení KONEP. Cílový vzorek nebyl zcela jasný, ale mělo by se jednat o více než 70 dobrovolníků. Chtěla jsem oslovit všechny dobrovolníky, kteří vykonávají dobrovolnou činnost (tj. dobrovolníky obou pohlaví, všech věkových kategorií, ty, kteří pomáhají v různých oblastech dobrovolné

pomoci apod.). Definovala jsem si harmonogram dotazníkového šetření, které mělo probíhat po dobu dvou měsíců - od poloviny prosince 2010 do poloviny února 2011.

8.2 Realizační fáze

Samotná realizace výzkumu začala před vánočními svátky, 16.12.2010 a probíhala po dobu dvou měsíců. Rozeslala jsem vzor emailu s žádostí o vyplnění dotazníku (viz. *Příloha 3*) kompetentním osobám jednotlivých organizací, které mi potvrdily následné rozeslání emailu dobrovolníkům. Průběžně jsem kontrolovala návratnost vyplněných dotazníků, které se objevovaly v nepravidelných vlnách. Nejvíce dotazníků přišlo v sobotu 18.12.2010, což přisuzuji prvnímu volnému dni po rozšíření dotazníků.

Rozesílání dotazníkového šetření emailovou komunikací není nejvhodnější formou výzkumu. Respondenti mohou být otráveni ze „spamování“ své emailové schránky. Poštu od cizích odesílatelů mnozí lidé ani neotvírají. Proto jsem zvolila rozeslání emailů přímo od koordinátorů dobrovolníků, které dobře znají. Získání dostatečného počtu vyplněných dotazníků také mohl ovlivnit přístup respondentů na internet a vlastnictví virtuální emailové schránky. Z tohoto důvodu jsem nechala online vyplnění dotazníku otevřené po dobu dvou měsíců. Předpokládala jsem, že alespoň jednou za měsíc si oslovení dobrovolníci kontrolují své emailové schránky. Z informací, které jsem obdržela od koordinátorů organizací, jsem vyhodnotila, že dobrovolníků, kteří nemají emailové schránky je menšina a proto to nebude barierou sběru dat.

8.3 Vyhodnocovací fáze

Závěrečná fáze výzkumu proběhla po shromáždění všech vyplněných dotazníků. Přijato bylo 32 dotazníků ze zhruba 70 rozeslaných. Domnívám se, že tato návratnost je poměrně dobrá, což lze vysvětlit tím, že žádost o vyplnění dotazníků rozesílali koordinátoři dobrovolníků. V několika případech koordinátoři oslovili dobrovolníky s prosbou o vyplnění dotazníku přímo při supervizi. Vrátila se tedy 1/3 vyplněných dotazníků, ze kterých již lze vyhodnotit hypotézy. V závěru práce jsou uvedeny odpovědi respondentů na jednotlivé otázky (viz. *Příloha 5*).

8.3.1 Analýza respondentů

První část dotazníků byla zaměřena na identifikaci dobrovolníka. Jedná se o devět otázek, které analyzují respondenta a jeho dobrovolnou činnost. Všechny odpovědi respondentů jsou zaznamenány do tabulek, které je možné nalézt v *Příloze 3*. Mezi

dobrovolníky, kteří se výzkumu zúčastnili, převažovaly z velké části ženy. Z celkového počtu respondentů (32) je 26 žen a jen 6 dotazovaných byli muži. V procentuálním vyjádření je to tedy 81 % žen oproti 19 % mužů.

Věková skladba respondentů odpovídá výsledkům otázky číslo 3, většina dotazovaných jsou studenti, tudíž je dvacet šest respondentů mladší dvaceti pěti let, tři z nich jsou dokonce mladší osmnácti let. Čtyři respondenti označili svůj věk do kategorie do třiceti pěti let a v kategoriích do čtyřiceti pěti a padesáti pěti let je po jednom dotazovaném. Tři kategorie zůstaly bez zastoupení dobrovolníků (do patnácti let, od padesáti pěti do šedesáti pěti a více jak šedesát pět let). Je dobře, že je mezi dobrovolníky tolik studujících, dá se usuzovat, že pojem dobrovolná činnost proniká do školství a otevírá studentům nové obzory.

Jak již bylo nastíněno, **hlavní činností** většiny dobrovolníků je studium (22 z celkového počtu 32), šest respondentů pracuje a nezaměstnaných a na mateřské dovolené je vždy po dvou dobrovolnících. V důchodu není žádný dobrovolník z dotazovaných. Definovala jsem **21 oblastí**, ve kterých mohou dobrovolníci vykonávat svou činnost. Respondenti mohli označit více možností, což většina z nich udělala. To znamená, že dobrovolníci se věnují více aktivitám najednou, případně, že hlavní činnost je spjata s dalšími úkony. Nejvíce zastoupenou oblastí jsou děti a mládež (13 dobrovolníků), následně vzdělávání (11 dobrovolníků) a kultura (8 dobrovolníků). V ostatních oblastech pomáhají dobrovolníci minimálně nebo vůbec. Tři respondenti uvedli možnost ostatní, kde vypsalí následující oblasti: cizinci, senioři v LDN (2 odpovědi). Většina dobrovolníků se věnuje skupinové pomoci.

Trvání dobrovolné činnosti je u dobrovolníků poměrně různorodé. Třetina respondentů dobrovolně pomáhá šest měsíců až jeden rok, sedm dotazovaných pomáhá jeden až dva roky. Následné kategorie trvání dobrovolné činnosti jsou zastoupeny méně. Více jak třetina dobrovolníků pomáhá pravidelně jednou týdně. Nejvíce dobrovolníků se věnuje své činnosti méně jak deset hodin měsíčně. Najdou se však i výjimky: čtyři dobrovolníci pomáhají více jak 20 hodin měsíčně (dva z nich uvedli dokonce více jak 50 hodin měsíčně), což si myslím, je velice překvapivé číslo. Více jak polovina respondentů (devatenáct) zatím neuvažuje o ukončení své činnosti, pouhých šest dobrovolníků přemýšlí o tom, že v dohledné době skončí - toto číslo vyvažuje sedm dobrovolníků, kteří doufají, že u dobrovolnictví budou moci zůstat co nejdéle.

8.3.2 Vyhodnocení hypotéz

Celkem jsem vytvořila šest hypotéz, které mělo potvrdit šestnáct výzkumných otázek. S každou hypotézou souvisí více otázek, aby byla zajištěna reprezentativnost výsledku.

Hypotéza číslo 1 (*Dobrovolníci, kteří nemají pocit užitečnosti z pomoci druhým, neuvažují o dlouhodobé dobrovolnické činnosti.*) byla podložena třemi otázkami. Zda se hypotéza potvrdila není možné jednoznačně určit, neboť všichni dobrovolníci se domnívají, že jejich pomoc něco dává lidem, kterým pomáhají - tzn., že pocit užitečnosti sdílí v určité míře všichni dobrovolníci. Přesto je možné si všimnout, že ti dobrovolníci, kteří napsali jako přínos dobrovolné činnosti odpovědi typu „nic“, zároveň napsali, že uvažují o ukončení své činnosti. Z toho vyplývá, že všichni dobrovolníci, kteří nemají úplný pocit užitečnosti, přemýšlí o ukončení dobrovolné pomoci. Zároveň jsou však i dobrovolníci, kteří takový pocit mají, ale přesto z nějaké důvodu chtějí odejít z dobrovolnického programu.

Sedm dobrovolníků přemýšlí o ukončení své pomoci, žádný se však ještě jednoznačně nerozhodl. V tabulce uvádím přínos dobrovolné činnosti, který tito respondenti uvedli.

Tabulka 2: Odpovědi respondentů, kteří uvažují o ukončení dobrovolné činnosti na otázku *Co Vám konkrétně pomoc druhým dává?*

Přínos dobrovolné činnosti
dobrý pocit, nové zkušenosti
mám radost z toho, že mohu někomu pomoci
životní zkušenosti
pocit naplnění
nic
víceméně nic
nic moc

Hypotéza číslo 2 (*Dobrovolníci, které nepodporuje rodina v jejich činnosti, považují za největší zápor, který přináší dobrovolná pomoc, ztrátu volného času.*) je opět podložena třemi výzkumnými otázkami. Jedenáct dobrovolníků nemá podporu své činnosti ve své rodině, přesto však neoznačili jako největší zápor nejčastěji čas. Tato hypotéza se nepotvrdila. Více jak polovina respondentů, kteří nemají podporu ve své rodině se domnívá, že jim dobrovolná činnost nic nebere ani neomezuje (viz. *Tabulka 11*). V otázce číslo 14, která měla podpořit domněnku, že nedostatek volného času vede ke střetu zájmů (rodina/dobrovolná činnost), žádný dobrovolník na podobný problém nepoukázal.

Tabulka 3: Odpovědi respondentů, kteří nemají podporu v rodině na otázku *Co Vám dobrovolná činnost bere nebo omezuje?*

Vypsané odpovědi respondentů	počet
nic	6
volný čas	2
volný čas a iluze	2
volný čas a nervy	1
celkem	11

Pro **hypotézu číslo 3** (*Studující dobrovolníci si budou nejvíce cenit nových zkušeností a dovedností, oproti tomu dobrovolníci v důchodu komunikace s lidmi.*) byly vytvořeny dvě pracovní otázky. Většina respondentů jsou studenti, tudíž první část hypotézy je možné dobře ověřit. Bohužel mezi dobrovolníky, kteří vyplnili dotazník, nebyli žádní lidé v důchodovém věku. Není tedy možné plně vyhodnotit hypotézu. U otázky č. 21 (*Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout?*) mohli respondenti označit více možností, což z velké části činili. Dvacet dva studentů označilo celkem sto čtyři přínosů, které jim dobrovolná činnost pomohla rozvinout. Z nich nejvíce shodných odpovědí bylo u *Získávání nových schopností a dovedností* (celkem 20). Tato hypotéza se tedy v rámci možností daného výzkumu z části potvrdila. Četnost odpovědí uvedených studujícími dobrovolníky u otázky č. 21 je uvedena v *Tabulce 12*.

Tabulka 4: Odpovědi studujících respondentů na otázku *Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout?*

Schopnosti a dovednosti, které pomohla dobrovolná činnost rozvinout.	Počet
Schopnost vcítit se do druhých, empatii	12
Vnímání problémů jiných lidí	12
Snášenlivost	5
Láska	3
Trpělivost	12
Rozvoj svých běžných dovedností	8
Získávání nových zkušeností dovedností	20
Víra v Boha, něco nadpřirozeného	1
Komunikace s lidmi	16
Navazování nových vztahů	8
Schopnost organizovat si volný čas	7
Jiné	0
celkem	104

Hypotéza číslo 4 (*Dobrovolníci, kteří pomáhají formou skupinové pomoci se spoléhají na pomoc koordinátora, přesto však sami přemýšlí o možnostech inovace své činnosti.*) je podložena čtyřmi výzkumnými otázkami, protože podpora koordinátora a jeho schopnosti vést dobrovolníky jsou zásadní pro kvalitní dobrovolné aktivity. Z dobrovolníků, kteří se zabývají skupinovou pomocí (celkem 22) drtivá většina uvedla, že jim koordinátor při řešení problému s klientem nebo s činností pomůže. U otázky č. 18 je vidět, že konflikty s klienty se vyskytují poměrně často- více jak třetina dobrovolníků, (7 z 19 dobrovolníků, kteří pomáhají přímo lidem), se setkala s problémem při práci s klientem. Ve scénářích řešení, které ručně připisovali ke své odpovědi, je vidět, že vycházejí ze svých zkušeností s prací s lidmi. Zároveň zapojují znalosti, které získali díky koordinátorovi. Uvádím odpovědi, které napsali respondenti na otázku *Jak se vyrovnáváte s tím, když Vás klient odmítne:*

- Pomohla mi moje vedoucí klubu, nicméně dokázala jsem klienta i sama přesvědčit k alespoň nepatrné činnosti.
- Nedělá mi to problém, protože se vcítím do pacienta.
- Je potřeba zjistit, proč odmítl spolupracovat a jít na to z jiné strany.
- Je to běžné, chce to čas.
- Dávám mu čas na to, aby si to promyslel. Případně mi poradí koordinátor.
- Každý někdy nemá náladu si povídat nebo hrát, když ho něco bolí.. A chce být sám...

Při výzkumu mě zajímalo i to, jestli se dobrovolníci pracující se skupinou lidí zamýšlejí nad tím, jak by jejich činnost mohla být více prospěšná. Sedmnáct dobrovolníků pracujících se skupinou lidí nepřišlo na žádné radikální řešení, šest z dotázaných evidentně přemýšlí nad vlastní schopností pomoci a zlepšením své prospěšnosti klientům. Jako hlavní možnosti zlepšení vidí ve věnování činnosti více volného času, zlepšení přístupu společnosti k dobrovolnictví (rozvoj solidarity a spolupráce), zlepšení kvalifikace dobrovolníků a zvýšení počtu schopných dobrovolníků.

Hypotéza číslo čtyři se potvrdila, dobrovolníci spoléhají na pomoc koordinátora, zároveň však využívají vlastních schopností a dovedností a snaží se hledat inovace pro svou činnost.

Hypotéza číslo 5 (*Dobrovolníci mladší 25ti let se domnívají, že dobrovolnictví není uznávaný pojem.*) je podložena dvěma výzkumnými otázkami. 26 dobrovolníků

z celkového počtu 32 respondentů je mladších 25ti let. Překvapilo mě, že 16 dobrovolníků, tedy většina, se domnívá, že je dobrovolnictví známý pojem. Je nutné se zaměřit i na vypsání odpovědi, které respondenti doplnili. Dobrovolníci se domnívají, že je dobrovolnictví známý pojem, ale někteří si stejně myslí, že ve vnímání dobrovolnictví panují předsudky a nevědomost. Hypotéza se přímo nepotvrdila, ale ani nevyvrátila. Opravdu si hodně mladých lidí myslí, že lidé znají slovo dobrovolnictví, ale význam dobrovolnictví je již zkreslený. V tabulce uvádím vypsání odpovědi: *Myslím si, že je dobrovolnictví známý pojem a Nemyslím si, že je dobrovolnictví známý pojem.*

Tabulka 5: Vypsání odpovědi respondentů na otázku *Myslíte si, že je pojem dobrovolná činnost mezi lidmi uznávaný?*

Myslím si, že je dobrovolnictví známý pojem	Nemyslím si, že je dobrovolnictví známý pojem
Ano, ale přijde mi, že je na to stále pohlíženo skrze prsty.	Asi nedostatečná informovanost.
Většina lidí ví o co jde, i když se tomu nevěnuje.	Malá osvěta.
Myslím že ano, ale pro některé lidi je důležité komu pomáháte. Jestli bezdomovcům, tak dobrovolnictví nebude doceněno, jestli dětem, ženám apod., budou si dobrovolníků vážit.	Dnes tu žije více druhů lidí, jedni jsou ti, co se o druhé nestarají, co mají jen svůj svět ve kterém chtějí být úspěšní oni a jen jejich rodina.. Další druh lidí jsou ti, co se zajímají o svět kolem sebe a nebojí se do toho vložit energii a čas.
Lidé tento pojem znají, ale neví, jaká je jeho pravá podstata.	Sama jsem se o něm dozvěděla nedávno a před tím to pro mě bylo známé slovo, ale naprosto špatně chápané.
No doufám, že snad ano. Ale myslím, že většina lidí v dnešní době si na ní nenajde moc času- je to služba zadarmo, doba je uspěchaná, lidé mají hodně jiných koníčků atd.	Slovo dobrovolník je lidmi interpretováno dosti nepřesně...
Myslím, že lidé tomu pojmu rozumí, ale možná ani neví, kde v místě jejich bydliště je možné také se jí účastnit.	Dobrovolníků v sociální síti už je poměrně dost, ale nechávají si své zkušenosti a zážitky pro sebe, a tak veřejnost vidí "jen" činnost dobrovolníků, kteří pracují veřejně (hasiči).
Myslím si, že ano, ale hodně lidí dělá, že o tom neví.	V mém okruhu známých se o něm moc nemluví.
Myslím, že především mezi mladšími lidmi a obyvateli větších měst	Nepřijde mi, že by lidé přesně věděli, co to znamená být dobrovolníkem.
Lidé mají asi o tom takový pojem, že je to činnost bez nároku na fin.odměnu.	
O dobrovolnictví se hodně píše. Věřím, že lidé mají představu, co může obnášet.	

Hypotéza číslo 6 (*Dobrovolníci, kteří se o dobrovolné činnosti dozvěděli od svých známých, by ji doporučili dalším známým.*), většina respondentů (21 dobrovolníků) se o dobrovolnictví dozvěděla od svých známých nebo kamarádů. Dalšími informačními zdroji byla zejména škola nebo zaměstnání a internet. Od známých se o dobrovolnictví dozvěděli v největší míře studenti, ale to vyplývá z toho, že jich je v celkovém počtu respondentů nejvíce - u nich převažují i jiné zdroje informací (škola, internet). Ostatní skupiny respondentů (pracující, nezaměstnaní, na mateřské dovolené) se nejvíce o dobrovolné činnosti dozvěděly právě od svých známých a kamarádů. Devatenáct dobrovolníků, kteří se dozvěděli o dobrovolné činnosti od známých by ji dále doporučili, jen dva respondenti uvedli odpověď *spíše ne*. Když jsem srovnala odpovědi dobrovolníků, kterým byla jejich činnost doporučena známými a kamarády a ostatními dobrovolníky (tj. dobrovolníci, kterým bylo dobrovolnictví představeno jinak než známými a kamarády), tak poměr v kladných odpovědích byl vyšší, ale nepatrně. Je to dáno tím, že ostatních dobrovolníků bylo podstatně méně (9 z celkového počtu 32 respondentů). Z dostupných výsledků se dá říci, že hypotéza byla potvrzena.

Tabulka 6: Odpovědi respondentů, kteří se dozvěděli o dobrovolnictví od svých známých a kamarádů na otázku Doporučil/doporučila byste svým přátelům využívat volný čas formou dobrovolné činnosti?

Odpovědi	počet
Určitě ano	14
Spíše ano	5
Spíše ne	2
Určitě ne	0
celkem	21

8.4 Shrnutí výsledků

Celkem bylo vyhodnoceno 32 dotazníků, přičemž mezi respondenty silně převažovaly ženy. Domnívám se, že to není nijak překvapivý údaj, protože obecně se více dobrovolné činnosti věnují ženy. Naopak je pozitivní, že se mezi dobrovolníky postupně nacházejí muži. V našem výzkumu bylo šest mužů, kteří se věnují dobrovolné činnosti.

Překvapivým zjištěním byla absence respondentů v důchodovém věku. Což jsem osobně nečekala, protože právě senioři jsou vhodnými dobrovolníky. Mají velké množství volného času a zkušeností a jim samotným by kontakt s jinými lidmi přinesl mnoho radosti a spokojenosti. Oproti tomu je velký počet studujících respondentů, což je dobrý ukazatel toho, že dobrovolnictví je na vzestupu a mladá generace se učí nezištně pomáhat. Přestože

většina dobrovolníků vykonává svou činnost teprve krátce, je vidět, že dobrovolnictví má budoucnost.

Vytvořila jsem šest hypotéz, které jsem chtěla výzkumem potvrdit. Ne všechny se potvrdily a **hypotézu číslo 3** nebylo možné plně vyhodnotit, protože mezi respondenty nebyli lidé v důchodovém věku. U **hypotézy číslo 1** (*Dobrovolníci, kteří nemají pocit užitečnosti z pomoci druhým, neuvažují o dlouhodobé dobrovolnické činnosti.*) jasně vyplynulo, že zásadní faktor pro dlouhodobou dobrovolnou činnost není jenom pocit užitečnosti, protože všichni jej alespoň v minimální míře sdílí. Vstupují zde v úvahu i další subjektivní skutečnosti. **Hypotéza číslo 2** (*Dobrovolníci, které nepodporuje rodina v jejich činnosti, označili nejčastěji jako největší zápor, který přináší dobrovolná pomoc, ztrátu volného času.*) se překvapivě nepotvrdila. Nedostatek volného času nezapřičiňuje vznik konfliktů v rodině. Naopak většina dobrovolníků, kteří nemají podporu své činnosti v rodině se domnívá, že je dobrovolnictví v ničem neomezuje ani jim nic nebere. Myslím si, že by bylo zajímavé se v dalším výzkumu zaměřit přímo na rodinu dobrovolníků. Mohlo by to více analyzovat důvody, proč dochází ke střetu zájmů dobrovolnictví versus rodina. **Hypotéza číslo 4** (*Dobrovolníci, kteří pomáhají formou skupinové pomoci se spoléhají na pomoc koordinátora, přesto však sami přemýšlí o možnostech inovace své činnosti.*) se potvrdila. Nejvíce mne zaujaly vypsání odpovědi dobrovolníků. Myslím, že více upřesnily jejich myšlenky a zkušenosti a je možné podrobněji analyzovat jejich odpovědi. Bohužel u otázky číslo 17 (*Napadá Vás, jak by Vaše činnost mohla být více prospěšná?*) odpověď vypsalo jen osm respondentů (z toho šest, kteří pracují se skupinou klientů), domnívám se tedy, že kdyby byl výzkum dělaný jinou formou než dotazníkového šetření, tak by se dobrovolníci více zamýšleli nad možnostmi zlepšení své pomoci. Přesto je pozitivní, že alespoň čtvrtina respondentů přemýšlí nad svými schopnostmi. U **hypotézy číslo 5** (*Dobrovolníci mladší 25ti let se domnívají, že dobrovolnictví není uznávaný pojem.*) jsou vypsání odpovědi poměrně důležité. Konkretizují odpovědi respondentů a vysvětlují jejich vnímání přístupu okolí k dobrovolnictví. Ačkoliv některé odpovědi jsou kladné, podporují znění hypotézy. Domnívám se tedy, že v tomto případě nebyla hypotéza ani potvrzena, ani vyvrácena. **Hypotéza číslo 6** (*Dobrovolníci, kteří se o dobrovolné činnosti dozvěděli od svých známých, by ji doporučili dalším známým.*) byla potvrzena.

Závěr

V této práci jsem analyzovala pojem aktivizace občanů a vysvětlila jeho souvislost s dobrovolnictvím. Aktivizace je proces, který vede lidi k různým činnostem, pomáhá překonat pocit neužitečnosti a nenaplnění. Dobrovolná činnost je jen část aktivizace občanů, ale má důležitou pozici. Dobrovolnictví rozvíjí v lidech solidaritu a soucit, zároveň jim umožňuje aktivně a smysluplně trávit volný čas. Motivace lidí pomáhat druhým bývají různé, někdo chce jen pomáhat, jiný potřebuje zaplnit volný čas, další si sám prošel špatnou zkušeností a teď chce být oporou jiným. V mnoha ohledech se mohou motivy a přínosy dobrovolné činnosti prolínat.

Proces aktivizace občanů je dlouhodobý a začíná již v útlém věku, kdy si osvojujeme sociální kapitál. Dá se tedy říci, že přístup k aktivizaci, potažmo dobrovolnictví, si předáváme jako kulturní dědictví. Kulturní dědictví je podporováno státním aparátem, který ho může rozvíjet, ale i ničit. S tímto jsme se setkali v komunistickém režimu, kdy veškeré dobročinné spolky byly buď zrušeny anebo centrálně řízeny totalitním režimem. Dobrovolná činnost se stávala víceméně povinnou a aktivizace občanů se zúžila na budování stranické kariéry. Předsudky o dobrovolnictví, se kterými se v současné době setkáváme, vycházejí právě z pojetí „povinně dobrovolných činností“ za socialismu. Z výzkumu vyplývá, že tyto předsudky stále ještě panují - někteří dobrovolníci se s nimi setkávají.

Po roce 1989 se rozvíjí neziskový sektor. Oficiální dobrovolná činnost většinou funguje pod záštitou neziskových organizací. V této oblasti se české organizace pomalu, ale jistě, učí poskytovat odbornou pomoc a realizovat další a další programy. Podrobně jsem popsala celý proces aktivizace občanů formou dobrovolné činnosti, který začíná náborem dobrovolníků, pokračuje různými školeními a udržuje se pravidelnými supervizemi. Důležitý je proces evaluace (hodnocení) dobrovolníků, který poskytuje motivaci a zpětnou vazbu. Podstatnou roli v české společnosti začíná zastávat prestižní cena Křesadlo, která plní hned několik důležitých funkcí- hodnocení, motivace a PR kampaně.

Uskutečnila jsem výzkum zaměřený na všechny skupiny dobrovolníků pomáhajících v organizacích Pardubického kraje a v Šanci pro Tebe. Celý výzkum trval bezmála čtyři měsíce a byl ukončen vyhodnocením hypotéz. Některé hypotézy se potvrdily, některé vyvrátily a jednu nebylo možné kompletně vyhodnotit (viz. subkapitoly *Vyhodnocení hypotéz* a *Shrnutí výsledků*).

Zaskočila mě absence respondentů důchodového věku. Podle mého názoru má tento údaj hned několik vysvětlení. Prvním je výběr organizací pro výzkum. Velkou část respondentů tvoří dobrovolníci ze Šance pro Tebe, která je jednak vysílající organizace, ale má zároveň Nízkoprahové centrum pro děti a mládež, kam docházejí mladší dobrovolníci. Stejně tak CEDR o.p.s. zaměřuje nábor dobrovolníků na vysoké školy a jeho činnost je spjata s duševně nemocnými klienty. Taková dobrovolná pomoc není pro seniory vhodná. Přesto ani z členských organizací KONEPu nejsou dobrovolníci důchodového věku. Dalším vysvětlením může být pocit důchodců, že od nich se již nic nečeká. „Svoji práci si udělali“ a nyní se o ně má postarat stát. Taková situace plně nenastala a oni jsou rozčarování. Navíc u nich ve větší míře přetrvávají předsudky ohledně dobrovolné práce z minulého režimu. Stávají se pasivními a převládá pocit neužitečnosti. Dále jim podle mého názoru chybí informace o možnostech trávení volného času, což je špatně, protože právě pro ně by bylo dobrovolnictví ideální formou aktivizace. Domnívám se, že tu selhala i náborová akce neziskových organizací. V seniorech mají silný potenciál pro dobrovolnictví, ale oni se na ně s velkou pravděpodobností nezaměřují. Dalším aspektem absence respondentů důchodového věku mohla být forma výzkumu. Je možné, že v menšině, která nevlastní emailovou schránku mohla být převaha seniorů. To však nelze z dostupných dat blíže analyzovat. Bylo by zajímavé provést výzkum jinou formou sběru dat na téma senioři v dobrovolnictví (snaha organizací je zapojit).

Výzkum zmapoval mnoho zajímavých údajů, domnívám se ale, že by bylo přínosné zpracovat tuto oblast i jinou formou sběru dat, například standardizovaného rozhovoru, aby se bylo možné více zaměřit na odpovědi respondentů, a konkretizovat je. Zaznamenat jejich vlastní zkušenosti s dobrovolnou pomocí a souvislosti jejich činnosti a podpory rodiny, náborové akce organizace a jejich informovanosti apod.

Seznam použité literatury:

- FRIČ, P., aj. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES a NROS, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.
- HANČILOVÁ, B., HAVRÁNKOVÁ, V., HLADKÁ, P., *Dobrovolnictví-zákon o dobrovolné službě*. (Seminární práce) Ústí nad Labem: FSE UJEP, 2009.
- HLOUŠKOVÁ, Z., Úvod do neziskového sektoru. (přednáška) Pardubice: Univerzita Pardubice, 6.10.2010
- HODGES, M.;WOOD, G. *Aby váš hlas byl vyslyšen*. Praha: Informační centrum nadací a jiných neziskových organizací, 1998. 89 s. ISBN 80-902284-4-5
- *Materiál ke školení dobrovolníků* [online], Dobrovolnické centrum ADRA. Praha: Švýcarský červený kříž s podporou Německého červeného kříže, 07-06-2007 [cit. 02-12-2010]. Dostupný z WWW: <http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 14-10-2009 [cit. 15-2-2011]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- *NEZISKOVKY.CZ* [online]. 10-11-2003 [cit. 15-2-2011]. Dostupný z WWW: <http://neziskovky.cz/cz/fakta/neziskovy-sektor-v-cr/aktuality/1241.html>
- KOHOUTEK, R. *Základy psychologie osobnosti*. Brno: CERM, 2000. 263 s. ISBN 80-7204-156-8.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 1997. 152 s. ISBN 80-7178-150-9
- STACHOVÁ, J. *Občanská společnost v regionech České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005. 51 s. ISBN 80-7330-080-X
- STEJSKALOVÁ, P., aj. *Dobrovolníci v krizových situacích* [online], Ústí nad Labem: Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem, leden 2004, 05-02-2004 [cit. 15.12.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>
- ŠORMOVÁ, L.; KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 24 s. ISBN 80-86991-68-7
- TOŠNER, J., *České dobrovolnictví v roce 2009 a jak dál*. [online], HESTIA o.s., 18-04-2009 [cit. 15-01-2011]. Dostupný z WWW

<http://www.adraostrava.cz/Jiri%20Tosner%20Ceske%20dobrovolnictvi%20v%20roce%202009%20a%20jak%20dal.pdf>

- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. 192 s. ISBN 80-7178-514-8.
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O., *Historie ceny Křesadlo* [online, a], HESTIA o.s., 23-02-2011 [cit. 12-03-2011]. Dostupný z WWW: http://www.dcul.cz/stranky/programy_kresadlo2004.htm
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O., *Statut ceny „Křesadlo 2010“* [online, b], HESTIA o.s., 23-02-2011 [cit. 12-03-2011]. Dostupný z WWW: http://www.dcul.cz/stranky/programy_kresadlo2004.htm
- *Výroční zpráva CEDR o.p.s. Pardubice* [online], Pardubice: CEDR o.p.s. Pardubice, 2010 [cit. 15-01-2011]. 29 s. Dostupný z WWW: http://www.cedrops.cz/files/file/vyrocn%C3%AD%20zprava_PRO%20TISK.pdf
- *Výroční zpráva 2009* [online, a], Chrudim: o.s. Šance pro Tebe, 2010 [cit. 15-01-2011]. 22 s. Dostupný z WWW: http://www.chance.chrudim.cz/files/ke_stazeni/Vyrocn%C3%AD_zprava_2009_SpT.pdf
- *Výroční zpráva 2009* [online, b], Pardubice: KONEP, 2010 [cit. 15-02-2011]. 15 s. Dostupný z WWW: http://www.konep.cz/editor/image/stranky3_soubory/navrh-vyrocn%C3%AD-zprava-2009-finalllllllllpub.pdf

Ostatní zdroje:

- TOŠNER, J., *Dokumentace dobrovolnických center a programů* [online], HESTIA o.s., 02-2010, [cit. 15-01-2011]. Dostupný z WWW:
<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O., *Historie ceny Křesadlo* [online, a], HESTIA o.s., 23-02-2011 [cit. 12-03-2011]. Dostupný z WWW:
<http://www.dcul.cz/stranky/programykresadlo2004.htm>
- Vlastní výzkum

Seznam vložených tabulek:

- **Tabulka 1**: Hypotézy a výzkumné otázky27
- **Tabulka 2**: Odpovědi respondentů, kteří uvažují o ukončení.....32
dobrovolné činnosti na otázku *Co Vám konkrétně pomoc druhým dává?*
- **Tabulka 3**: Odpovědi respondentů, kteří nemají podporu.....33
v rodině na otázku *Co Vám dobrovolná činnost bere nebo omezuje?*
- **Tabulka 4**: Odpovědi studujících respondentů na otázku.....33
Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout?
- **Tabulka 5**: Vypsání odpovědí respondentů na otázku.....35
Myslíte si, že je pojem dobrovolná činnost mezi lidmi uznávaný?
- **Tabulka 6**: Odpovědi respondentů, kteří se dozvěděli.....36
o dobrovolnictví od svých známých a kamarádů na otázku
*Doporučil/doporučila byste svým přátelům využívat volný
čas formou dobrovolné činnosti?*

Seznam vložených příloh:

- **Příloha 1:** Kodex dobrovolníka..... II
- **Příloha 2:** Fotografie ceny Křesadlo..... IV
- **Příloha 3:** Vzor emailu s žádostí o vyplnění dotazníku V
- **Příloha 4:** Dotazníkové šetření na téma VI

Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů

- **Příloha 5:** Odpovědi respondentů na jednotlivé otázky..... IX

Přílohy:

Příloha 1: Kodex dobrovolníka [Tošner, 2010,online]

KODEX DOBROVOLNÍKA

Dobrovolníkem je každý, kdo ze své dobré vůle, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu vykonává činnost ve prospěch jiných lidí.

Dobrovolníkem se může stát v podstatě kdokoliv, protože každý z nás umí něco, co může nabídnout druhým.

Důvodů, proč se lidé stávají dobrovolníky, je velké množství. Dobrovolná činnost jim může přinést pocit užitečnosti, nové zkušenosti, kontakty, nové dovednosti a mnoho dalšího.

V každém případě je důležité, aby činnost dobrovolníka probíhala pod záštitou organizace, která poskytne dobrovolníkovi potřebné zázemí.

Od 1.1.2003 platí zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě. Ten upravuje pouze podmínky pro státem podporované dobrovolnictví, nikoliv podmínky dobrovolné činnosti obecně. Z toho vyplývá, že neexistuje povinnost dobrovolníků či organizací naplňovat podmínky tohoto zákona, pokud nestojí o podporu státu v této oblasti.

POKUD SE ROZHODNETE STÁT SE DOBROVOLNÍKEM, ZKUSTE SI ODPOVĚDĚT NA NÁSLEDUJÍCÍ OTÁZKY:

- ✓ Proč se chci stát dobrovolníkem a co od této činnosti očekávám?
- ✓ Kolik času mohu dobrovolné činnosti věnovat?
- ✓ Chci se účastnit dlouhodobých, krátkodobých nebo jednorázových činností?
- ✓ Mám nějaké speciální dovednosti, schopnosti nebo zkušenosti, které bych při své dobrovolné pomoci mohl/a využít?
- ✓ Jaká oblast dobrovolnické činnosti mě zajímá (například práce s dětmi, seniory, manuální práce, administrativní výpomoc atd.).

Odpovědi na tyto otázky by Vám měly ulehčit rozhodování kde a komu chcete jako dobrovolník pomoci.

PRÁVA DOBROVOLNÍKA A MOŽNÁ NABÍDKA ORGANIZACE, KTERÉ BUDE POMÁHAT

- ❖ Právo dostat úplné informace o poslání a činnosti organizace, ve které chce dobrovolník pomoci.
- ❖ Právo dostat úplné informace o činnosti, kterou by měl dobrovolník vykonávat, včetně její obsahové a časové náplně.
- ❖ Právo na činnost, která bude naplňovat očekávání dobrovolníka.

- ❖ Kontakt a spolupráce s koordinátorem dobrovolníků nebo jinou osobou, která je pověřena kontaktem s dobrovolníky v dané organizaci.
- ❖ Kontakt a spolupráce s osobou, která dobrovolníkovi činnost zadává a zpět ji od něj přijímá.
- ❖ Právo na zaškolení, výcvik, trénink.
- ❖ Právo na supervizi (setkání, kdy dobrovolník může sdělit své pocity, zkušenosti, problémy i úspěchy) - individuálně či ve skupině společně s jinými dobrovolníky působícími v organizaci.
- ❖ Právo říci „ne“, pokud činnost nebude vyhovovat zájmům a schopnostem dobrovolníka.
- ❖ Právo vědět, zda vykonaná činnost byla efektivní – možnost účastnit se hodnotícího procesu.
- ❖ Právo být za dobře vykonanou činnost morálně ohodnocen.
- ❖ Právo být pro výkon dobrovolné činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škody.

V případě neuspokojivé spolupráce právo opětně kontaktovat dobrovolnické centrum se žádostí o nabídku dalších dobrovolných aktivit.

POVINNOSTI DOBROVOLNÍKA

- ✓ splnit úkoly, ke kterým se zavázal,
- ✓ být spolehlivý,
- ✓ nezneužívat projevené důvěry,
- ✓ požádat o pomoc, kterou při své činnosti potřebuje,
- ✓ znát a brát na vědomí své limity (časové, zdravotní atd.),
- ✓ být „týmovým hráčem“,
- ✓ ztotožňovat se s posláním organizace, pro kterou činnost vykonává a dle toho ji navenek prezentovat.

Příloha 2: Fotografie ceny Křesadlo [Tošner, Sozanská, online, a]

Křesadlo 2001-2002

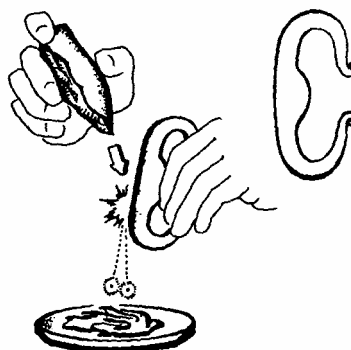

Křesadlo v letech 2003 až po současnost

Křesání

K výrobě křesadla se používá uhlíkatá ocel. Dnes můžeme křesadla občas koupit ve westernových prodejnách, jinak je lze vyrobit například ze starého pilníku. Při křesání křešeme o pazourek do látkového troudu, který jsme si připravili zuhelnatěním bavlněné látky bez přístupu vzduchu, tedy v plechové krabičce v ohni. Jiskru chycenou do troudu rozfoukáváme do suchého chrastí nebo jemných hoblin.

Příloha 3: Vzor emailu s žádostí o vyplnění dotazníku

19.12.2010

Hezký den,

tímto bych Vás ráda požádala o pět minut Vašeho času.

Jmenuji se Zuzana Ročková a studuji již třetím rokem na Pardubické univerzitě obor komunitní studia. Letošním rokem končím bakalářské studium. V rámci své závěrečné práce na téma **Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů** jsem sestavila dotazník určený vám, dobrovolníkům. Je složen z 21 otázek, které jsou ale z velké části jen „zaškrťovací“ a tak jej budete mít vyplněný během pár minut.

Dotazník je zcela anonymní. Výsledky budou použity výhradně pro potřeby mé bakalářské práce. Celý výzkum si můžete prohlédnout po uveřejnění v mé bakalářské práci.

Kliknutím na tento odkaz <http://login.oursurvey.biz/survey.php?&idQuestionforms=317>

A vyplněním hesla **dotazník** se dostanete na on-line dotazník.

Tam, kde je u otázky napsané vypište je možné do obdélníčku psát.

Předem Vám moc děkuji za ochotu, velice mi to pomůže.

S přáním hezkých svátků zdraví Zuzana Ročková

Příloha 4: Dotazníkové šetření na téma **Dobrovolnictví jako nástroj aktivizace občanů**

1) Pohlaví:

- a. žena
- b. muž

2) Váš Přibližný věk:

- a. do 15 let
- b. do 18 let
- c. do 25 let
- d. do 35 let
- e. do 45 let
- f. do 55 let
- g. do 65 let
- h. více jak 65 let

3) Hlavní činnost:

- a. pracující
- b. studující
- c. na mateřské dovolené
- d. nezaměstnaný/nezaměstnaná
- e. v důchodu

4) V jaké oblasti vykonáváte svou dobrovolnou pomoc?

Lze vybrat více odpovědí, dolů na stránku se dostanete zmáčknutím šipky dolů.

- a. mentálně či kombinovaně postižení
- b. fyzicky postižení
- c. lidé se závislostmi
- d. lidé nemocní AIDS
- e. bezdomovci
- f. nezaměstnaní
- g. ochrana lidských práv
- h. nemocní
- i. humanitární aktivity
- j. oběti trestných činů
- k. telefonické linky
- l. administrativa a organizace
- m. vzdělávání
- n. workcampy
- o. ekologie
- p. kultura
- q. překlady
- r. fundraising
- s. práce na PC, internetové stránky, správa PC
- t. manuální
- u. děti a mladiství
- v. jiné (prosím vypište)

5) Jak dlouho se dobrovolnictví věnujete?

- a. 1 měsíc
- b. 1 měsíc až 6 měsíců
- c. 6 měsíců až 1 rok
- d. 1 rok až 2 roky
- e. 2 roky až 3 roky
- f. 3 roky až 4 roky
- g. 4 roky až 5 let
- h. 5 let až 10 let
- i. 10 let až 15 let
- j. více jak 15 let

6) Jak často přibližně pomáháte?

- a. Jednou denně
- b. Jednou týdně
- c. Vícekrát týdně
- d. Jednou měsíčně
- e. Vícekrát měsíčně
- f. Náhodně

7) Kolik hodin měsíčně zhruba věnujete dobrovolnické činnosti? Vypište, prosím

8) Jak dlouho chcete zůstat u dobrovolné činnosti?

- a. Už jsem se rozhodla, skončím co nejdříve;
- b. Přemýšlím, že skončím v dohledné době;
- c. Zatím o tom neuvažuji;
- d. Chci se dobrovolné činnosti věnovat tak dlouho, jak mi to můj zdravotní stav dovolí;
- e. Už se dobrovolné činnosti nevěnuji.

9) Jaká je Vaše dobrovolná činnost?

- a. Skupinová (pomáhám jednomu člověku)
- b. Individuální (pomáhám skupině lidí)

10) Když máte problém se svým klientem nebo svou činností, pomůže Vám jej Váš koordinátor překonat?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Určitě ne

11) Jak jste se o dobrovolné činnosti dozvěděl/dozvěděla?

- a. známí, kamarádi
- b. škola, zaměstnání
- c. tisk
- d. televize
- e. internet
- f. rádio
- g. jinak, vypište prosím

12) Co Vám konkrétně pomoc druhým dává?

13) Co Vám naopak tato pomoc bere nebo omezuje?

14) Co je podle Vás na dobrovolné činnosti nejtěžší?

15) Myslíte si, že Vaše pomoc dává něco lidem, kterým pomáháte? Případně co?

- a. Ano, vypište
- b. Ne, vypište

16) Setkáváte se s podporou Vaší činnosti od Vaší rodiny či známých?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Určitě ne

17) Napadá Vás, jak by Vaše činnost mohla být více prospěšná? Vypište, prosím

- a. Napadá mě následující: (vypište)
- b. Nic mě nenapadá

18) Jak se vyrovnáváte s tím, když Vás klient odmítne?

- a. Stalo se mi to-vypište prosím, jak jste se s tím vyrovnal/vyrovnala
- b. Nestalo se mi to
- c. Nepomáhám přímo lidem, ale jiným způsobem

19) Doporučil/doporučila byste svým přátelům využívat volný čas formou dobrovolné činnosti?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Určitě ne

20) Myslíte si, že je pojem dobrovolná činnost mezi lidmi uznávaný? Vysvětlete, prosím.

- a. Ano-vysvětlete, prosím
- b. Ne-vysvětlete, prosím

21) Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout? Můžete označit více odpovědí.

- a. Schopnost vcítit se do druhých, empatii
- b. Vnímání problémů jiných lidí
- c. Snášlivost
- d. Láska
- e. Trpělivost
- f. Rozvoj svých běžných dovedností
- g. Získávání nových zkušeností dovedností
- h. Víra v Boha, něco nadpřirozeného
- i. Komunikace s lidmi
- j. Navazování nových vztahů
- k. Schopnost organizovat si volný čas
- l. Jiné, vypište prosím

Příloha 5: Odpovědi respondentů na jednotlivé otázky

Otázka číslo 1:

Pohlaví	Počet	v %
žena	26	81,3%
muž	6	18,8%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 2:

Přibližný věk	Počet	v %
do 15 let	0	0,0%
do 18 let	3	9,4%
do 25 let	23	71,9%
do 35 let	4	12,5%
do 45 let	1	3,1%
do 55 let	1	3,1%
do 65 let	0	0,0%
více jako 65 let	0	0,0%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 3:

Hlavní činnost	Počet	v %
pracující	6	18,8%
studující	22	68,8%
na mateřské dovolené	2	6,3%
nezaměstnaný/nezaměstnaná	2	6,3%
v důchodu	0	0,0%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 4:

V jaké oblasti vykonáváte svou dobrovolnou pomoc?	Počet	v %
1. mentálně či kombinovaně postižení .	7	9,7%
2. fyzicky postižení	0	0,0%
4. lidé se závislostmi .	7	9,7%
5. lidé nemocní AIDS	0	0,0%
6. bezdomovci	0	0,0%
7. nezaměstnaní	0	0,0%
3. ochrana lidských práv	0	0,0%
8. nemocní .	2	2,8%
9. humanitární aktivity	4	5,6%
10. oběti trestných činů	2	2,8%
11. telefonické linky	0	0,0%
12. administrativa a organizace	4	5,6%
13. vzdělávání	11	15,3%
14. workcampy	3	4,2%
15. ekologie	2	2,8%
16. kultura	8	11,1%

17. překlady	4	5,6%
18. fundraising	1	1,4%
19. práce na PC, internetové stránky, správa PC	0	0,0%
20. manuální	1	1,4%
21. děti a mladiství	13	18,1%
jiné (prosím vypište)	3	4,2%
celkem	72	100,0%

Otázka číslo 5:

Jak dlouho se dobrovolnictví věnujete?	Počet	v %
1 měsíc	0	0,0%
1 měsíc až 6 měsíců	4	12,5%
6 měsíců až 1 rok	11	34,4%
1 rok až 2 roky	7	21,9%
2 roky až 3 roky	3	9,4%
3 roky až 4 roky	2	6,3%
4 roky až 5 let	3	9,4%
5 let až 10 let	1	3,1%
10 let až 15 let	0	0,0%
více jak 15 let	1	3,1%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 6:

Jak často přibližně pomáháte?	Počet	v %
Jednou denně	1	3,1%
Jednou týdně	13	40,6%
Vícekrát týdně	6	18,8%
Jednou měsíčně	2	6,3%
Vícekrát měsíčně	6	18,8%
Náhodně	4	12,5%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 7:

Kolik hodin měsíčně zhruba věnujete dobrovolnické činnosti?	Počet	v %
nelze odpovědět	1	3,1%
1-2,5 hodiny	2	6,3%
3-5 hodin	5	15,6%
5,5-7 hodin	7	21,9%
7,5-10 hodin	9	28,1%
10,5-13 hodin	1	3,1%
13,5-15 hodin	0	0,0%
15,5-20 hodin	3	9,4%
více jak 20 hodin	4	12,5%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 8:

Jak dlouho chcete zůstat u dobrovolné činnosti?	Počet	v %
Už jsem se rozhodla, skončím co nejdříve;	0	0,0%
Přemýšlím, že skončím v dohledné době;	7	21,9%
Zatím o tom neuvažuji;	19	59,4%
Chci se dobrovolné činnosti věnovat tak dlouho, jak mi to můj zdravotní stav dovolí;	6	18,8%
Už se dobrovolné činnosti nevěnuji.	0	0,0%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 9:

Jaká je Vaše dobrovolná činnost?	Počet	v %
Skupinová	23	71,9%
Individuální	9	28,1%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 10:

Když máte problém se svým klientem nebo svou činností, pomůže Vám jej Váš koordinátor překonat?	Počet	v %
Určitě ano	15	46,9%
Spíše ano	14	43,8%
Spíše ne	2	6,3%
Určitě ne	1	3,1%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 11:

Jak jste se o dobrovolné činnosti dozvěděl/dozvěděla?	Počet	v %
známí, kamarádi	21	39,6%
škola, zaměstnání	15	28,3%
tisk	2	3,8%
televize	1	1,9%
internet	13	24,5%
rádio	0	0,0%
jinak, vypište prosím	1	1,9%
celkem	53	100,0%

Otázka číslo 12:

Co Vám konkrétně pomoc druhým dává? - vypsané odpovědi	
1.	Potřeba pomáhat druhým, předání vlastních zkušeností, smysluplně trávený čas, poznávání nového a zábavu;
2.	Baví mě pracovat s lidmi, mám pocit, že je to potřebná práce;
3.	Dát možnost rozhodnutí druhým lidem;
4.	Dává mi to obohacující zkušenosti, které by mi mohly napomoci i v hledání zaměstnání. Dále mi to přináší někdy opravdu zajímavé příběhy lidí s postižením, skvělé zážitky (někdy i smutné), dobrý pocit atd. Ráda bych v budoucnosti vyzkoušela ještě jinou oblast dobrovolnictví;
5.	Dobry pocit;
6.	Dobry pocit, nové zkušenosti;
7.	Pocit naplnění;
8.	Dobry pocit, že někdo moji pomoc potřebuje;
9.	Dobry pocit, že pomáhám druhému člověku;
10.	Dobry pocit, že pomáhám druhým, pocit užitečnosti;
11.	Hluboké znalosti mohou pomoci těm, kteří je nemají;
12.	Mám radost z toho, že mohu někomu pomoci;
13.	Nelze napsat jedním slovem, co mi dává. Ostatně není pomoc ostatním základní lidskou povinností?
14.	Nic moc;
15.	Nové zkušenosti;
16.	Pocit naplnění;
17.	Pocit potřebnosti, vzdělání v oboru, potřebné znalosti, pocit spokojenosti;
18.	Pocit smysluplné činnosti;
19.	Pocit smysluplně využitého času;
20.	Pocit užitečnosti, využití volného času, zábavu, naplnění;
21.	Pocit, že alespoň něco dělám;
22.	Pocit, že jsem pomohla, že využívám čas k pomoci druhým, v mém případě k věnování se dětem ve volném čase, a je to čas strávený dobře;

23.	Pocit, že jsem užitečná, zmenšuje mé osobní problémy, dává mi energii, motivaci, dobrý pocit;
24.	Ráda pomáhám druhým, a myslím si, že v ČR není časté, že by češi pomáhali cizincům, prostě mě to baví a mám radost vidět že jsem v něčem užitečná;
25.	Radost, dobrý pocit;
26.	Radost, spokojenost;
27.	Radost, zkušenosti a kontakty;
28.	Víceméně nic;
29.	Zabavení se, nové zkušenosti, poznatky, zpětné reakce;
30.	Zadostiučinění;
31.	Zkušenosti, jak reagovat v určité situaci;
32.	Životní zkušenosti.

Otázka číslo 13:

Co Vám naopak tato pomoc bere nebo omezuje?	Počet	v %
nic	10	23,3%
čas	22	51,2%
iluze	2	4,7%
nervy	4	9,3%
enregie	4	9,3%
klid	1	2,3%
celkem	43	100,0%

Odpovědi buď s časem (+ něco) nebo nic = 32	Počet	v %
čas + něco	22	68,8%
nic	10	31,3%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 14:

Oblasti	Co je podle Vás na dobrovolné činnosti nejtěžší? - vypsání odpovědi
nic	9x
hranice pomoci (vlastní schopnosti a dovednosti)	Zvyknout si vidět lidi se skutečnými a velkými problémy, setkání se smrtí;
	Nemít pocit, že vykonáváte zbytečnou činnost- mnoho dětí se vrací domů, kde na ně čeká např. matka alkoholička;
	Smířit se s tím, že je na tom někdo tak špatně;
	Udržet se při zdravém rozumu, mít chladnou hlavu;
	Umět se vžít do problémů druhých a efektivně jim pomoci. Jednat s dětmi přiměřeně k jejich věku, chovat se nezištně;
	Umět dobře komunikovat a mít stále dobrou náladu i když to nejde;

dobrovolnictví jako priorita	Zpočátku asi "zda je to to , co chci", později- po nadšení z práce a nových věcí, mnohdy lenost- ale v akci lenost pomine a jste znovu s klienty ve svém světě;
	Nejtěžší situace přichází v době, kdy člověk nemá čas a má dodělat nějakou činnost. Pak se sám sebe ptá, proč to vlastně dělá;
	Motivace k práci;
	Věnovat jí pravidelně čas;
	Rozhodnout se pro ni;
	Smířit se s tím, že se věnuji jiným než sobě; - 2x
přístup okolí	Občas je těžké vysvětlit některým lidem, že to opravdu dělám bez nároku na finanční odměnu;
	Někdo dobrovolníka nemusí vidět jako pomoc, ale jako otravného člověka, co se vnucuje;
formální	Byrokracie;
	Otravné administrativní a formální záležitosti;
pomoc koordinátor	Najít si hranice dobrovolník - klient - kamarád (např. jsem jednou půjčila jedné babičce peníze- i když to bylo docela málo, ale už jsem myslela, že mi je nedá:) Dále stanovit si, aby vás třeba klient nějak často neomezoval nebo neobtěžoval;
	Udržet profesionální hranici s klientem, různé výkyvy nálad klientů;
	Získat důvěru pacienta, nechtěně neublížit při povídání o různých tématech;
	Souhra s klientem;
	Dobrovolník musí vědět, co člověk potřebuje;
	Udělat si 'dobré jméno' u těch lidí, aby vás měli rádi a věřili Vám.

Oblasti	Počet	v %
nic	9	28,1%
hranice pomoci (vlastní schopnosti a dovednosti)	6	18,8%
dobrovolnictví jako priorita	7	21,9%
přístup okolí	2	6,3%
formální stránka	2	6,3%
pomoc koordinátora	6	18,8%
celkem	32	100,0%

Otázka číslo 15:

Myslíte si, že Vaše pomoc dává něco lidem, kterým pomáháte?	Počet	v %
Ano	32	100,0%
Ne	0	
celkem	32	100,0%

ANO- vypsané odpovědi	
1.	Alespoň v to doufám, snad víru v lepší život, dobrý příklad.
2.	Doufám, že jim dává pár hodin dobrého hraní si s někým, kdo si s nimi bude vždycky hrát a rád s nimi bude ten čas trávit, že se o ně někdo zajímá;
3.	Možnost trávit čas smysluplně, mít na koho se obrátit a probrat problém, pomoc s učením;
4.	Hezky prožitý volný čas;
5.	Ano - tedy tajně doufám. :o) Velmi nám s těmito otázkami pomáhá supervizorka.
6.	Já doučuji děti, a tak si myslím, že co je doučím, tak si to snad pamatují;
7.	Doufám, že jim to také přináší radost a užitek;
8.	Rozptýlení, oporu, nový vzor chování;
9.	Lepší pocit, sílu překonat své potíže;
10.	Přístup k informacím;
11.	Psychickou podporu, rady v různých situacích;
12.	Nové dimenze;
13.	Pocit, že má někdo o ně zájem, že nejsou sami;
14.	Možnost, jak trávit volný čas, popovídat si a poznat nového člověka;
15.	Lépe se seznamuje s lidmi, je více kamarádká;
16.	Pocit zájmu, využití volného času, zlepšení komunikace, poznání nových věcí;
17.	Zvýšené sebevědomí, začlenění se do společnosti, radost ze života. Vědí, že na svoje problémy nejsou sami;
18.	Doufám, že v něčem ano- jsem občas praštěná, tak třeba trošku optimismu, radosti do života. Nebo ráda lidi poslouchám, pokecám si s nimi, snažím se s nimi soucítit;
19.	Pomáhám dítěti s přípravou do školy, na známkách se sice moje pomoc zatím neprojevuje, ale věřím, že se v budoucnosti výsledky objeví;
20.	Možnost (i když malou) rozhodnout se o životě;
21.	Informace a orientace v problému a pocit pochopení;
22.	Naučí se novému jazyku, což se jim může v budoucnu hodit;
23.	Doufám, že ano. Myslím si, že klient "vstupuje" do reality;
24.	Pocit, že se jim věnuje někdo "z venku";
25.	Zpestření volného času;
26.	Pocit zájmu od ostatních;
27.	Naději;
28.	Každému to dává něco jiného, všichni jsou však rádi za vyplnění volného času;
29.	Zábavu;
30.	Radost ze společnosti a "stěny" na vypovídání se.

Otázka číslo 16:

Setkáváte se s podporou Vaší činnosti od Vaší rodiny či známých?	Počet	v %
Určitě ano	10	31,3%
Spíše ano	11	34,4%
Spíše ne	10	31,3%
Určitě ne	1	3,1%
celkem	32	100,0%

Možnosti	Vypsané odpovědi
určitě ano	Přítel mě podporuje; Pomáhají mi, zajímá je to; Rodině se to líbí; Když člověk něco potřebuje, pomohou; Kdykoliv mi půjčili například auto a od dětství říkali, že pomáhat bližním je dobré :-))) atd.;
spíše ano	Naši se už o to ani moc nezajímají, kamarádi taky ne; Podporu finanční a psychickou; Dokonce i ti kamarádi, kteří se mi ze začátku posmívali, se teď už dosmáli. Když vidí, kolik lidí jsem poznala, jaké zkušenosti mi to přineslo; Slovní ocenění; Nezakazují mi to; Pochvalou; Spíše je to slovní podpora, že dělám záslužnou činnost; Neomezují mě;
spíše ne	Odsuzují práci s Romy; Rodina se do dobrovolnictví neangažuje vůbec, "nevěří" tomu; Nelíbí se jim, jak si rozděluji volný čas.

Otázka číslo 17:

Napadá Vás, jak by Vaše činnost mohla být více prospěšná?	Počet	v %
Napadá mě následující	8	25,0%
Nic mě nenapadá	24	75,0%
celkem	32	100,0%

ANO- vypsané odpovědi
Věnovat více času;
Chtěla bych tam trávit více času a eventuálně rozšířit své pole působnosti i na jiný klub;
Že si ty děti něco odnesou v hlavě a ve škole jim to půjde lépe;
Kdyby to dělali stejně schopní lidé jako já;
Kdyby ve společnosti probíhala spolupráce a solidarita, samozřejmě by práce byla více prospěšná a bylo by jí i více;
Kdybych se jí více věnovala;
Kdyby ji dělalo více lidí, to by pomohlo;
Projít si nějakým kurzem-psychologie, komunikace, ...

Otázka číslo 18:

Jak se vyrovnáváte s tím, když Vás klient odmítne?	Počet	v %
Stalo se mi to	10	31,3%
Nestalo se mi to	18	56,3%
Nepomáhám přímo lidem, ale jiným způsobem	4	12,5%
celkem	32	100,0%

ANO-vypsané odpovědi

Pomohla mi moje vedoucí klubu, nicméně dokázala jsem klienta i sama přesvědčit k aspoň nepatrné činnosti;
Nedělá mi to problém, protože se v cítím do pacienta. Každý někdy nemá náladu si povídat nebo hrát, když ho něco bolí.. A chce být sám...
Je normální, když klient nemá zájem. Neměli bychom se vnucovat;
Je potřeba zjistit, proč odmítl spolupracovat a jít na to z jiné strany;
Pracuji s dítětem a stává se mi to velmi často. Pomáhá mi hlavně jeho maminka, sama ho ke spolupráci přimět nedokáží;
Nechám klientovi čas na rozmyšlenou;
Je to běžné, chce to čas;
Dávám mu čas na to, aby si to promyslel, případně mi poradí koordinátor.

Otázka číslo 19:

Doporučil/doporučila byste svým přátelům využívat volný čas formou dobrovolné činnosti?	Počet	v %
Určitě ano	14	66,7%
Spíše ano	5	23,8%
Spíše ne	2	9,5%
Určitě ne	0	0,0%
celkem	21	100,0%

Otázka číslo 20:

Myslíte si, že je pojem dobrovolná činnost mezi lidmi uznávaný?	Počet	v %
Ano	20	62,5%
Ne	12	37,5%
celkem	32	100,0%

Vypsané odpovědi

Myslím si, že je dobrovolnictví známý pojem	Nemyslím si, že je dobrovolnictví známý pojem
Ano, ale přijde mi, že je na to stále pohlíženo skrze prsty;	Asi nedostatečná informovanost;
O dobrovolnictví se hodně píše. Věřím, že lidé mají představu, co může obnášet.	Malá osvěta;

Většina lidí ví o co jde, i když se tomu nevěnuje;	Dnes tu žije více druhů lidí, jedni jsou ti, co se o druhé nestarají, co mají jen svůj svět ve kterém chtějí být úspěšní oni a jen jejich rodina.. Další druh lidí jsou ti, co se zajímají o svět kolem sebe a nebojí se do toho vložit energii a čas;
Myslím že ano, ale pro některé lidi je důležité komu pomáháte. Jestli bezdomovcům, tak dobrovolnictví nebude doceněno, jestli dětem, ženám apod., budou si dobrovolníků vážit;	Sama jsem se o něm dozvěděla nedávno a před tím to pro mě bylo známé slovo, ale naprosto špatně chápané;
Lidé mají asi o tom takový pojem, že je to činnost bez nároku na fin.odměnu;	Slovo dobrovolník je lidmi interpretováno dosti nepřesně;
Lidé tento pojem znají, ale neví, jaká je jeho pravá podstata;	Dobrovolníků v sociální síti už je poměrně dost, ale nechávají si své zkušenosti a zážitky pro sebe, a tak veřejnost vidí "jen" činnost dobrovolníků, kteří pracují veřejně (hasiči);
No doufám, že snad ano. Ale myslím, že většina lidí v dnešní době si na ní nenajde moc času- je to služba zadarmo, doba je uspěchaná, lidé mají hodně jiných koníčků atd.;	V mém okruhu známých se o něm moc nemluví;
Myslím, že především mezi mladšími lidmi a obyvateli větších měst;	Nepřijde mi, že by lidé přesně věděli, co to znamená být dobrovolníkem;
Myslím, že lidé tomu pojmu rozumí, ale možná ani neví, kde v místě jejich bydliště je možné také se jí účastnit;	
Myslím si, že ano, ale hodně lidí dělá, že o tom neví;	

Otázka číslo 21:

Co Vám dobrovolná činnost pomohla rozvinout?	Počet	v %
Schopnost vcítit se do druhých, empatii	19	12,9%
Vnímání problémů jiných lidí	16	10,9%
Snášlivost	7	4,8%
Láska	5	3,4%
Trpělivost	18	12,2%
Rozvoj svých běžných dovedností	11	7,5%
Získávání nových zkušeností dovedností	27	18,4%
Víra v Boha, něco nadpřirozeného	2	1,4%
Komunikace s lidmi	23	15,6%
Navazování nových vztahů	10	6,8%
Schopnost organizovat si volný čas	9	6,1%
Jiné	0	0,0%
celkem	147	100,0%

